

HRVATSKI PLANINAR

GLASILO HRVATSKOG PLANINARSKOG DRUŠTVA U ZAGREBU.

Br. 5.

U Zagrebu 1925. god.

Godište XXI.

Monte Rosa.

Dr. I. Krajač.

Jastrebarsko.

I. Položaj.

Monte Rosa je najviša uzvisina glavnog gorskog hrpta ovog planinskog lanca. Taj se hrbat proteže od Tête Blanche do Novog Weisstor-a. Monte Rosa u užem značenju kao planina tog imena počinje se iz glavnog hrpta izdizati sa Lysjochu 4277 m te mijenja dosadanji smjer (istok-zapad) gorskog hrpta i razvija se u pravcu sjever-jug. Počinjući sa juga nižu se na njenom hrptu vrhovi: Punta Giordani 4055 m, Piramide Vincent 4215 m, koja je sa istoimenim prelazom vezana sa slijedećim vrhom prema sjeveru: Schwarzhorn 4332 m, od kojega zapadno ostaje stijena Balmenhorn 4231 m, što se diže iz ledenjaka. Dalje prema sjeveru se hrbat nastavlja sa vrhom Ludwigshöhe 4326 m, zatim Punta Parrot 4463 m, iza kojega slijedi mala uvala koja služi prelazom Colle Sesia, našto se hrbat ponovno uspinje na Punta Gnifetti 4561 m, iza kojega slijedi Zumstein Spitze 4653 m, koji se spušta prema malom sedlu Zumstein Sattel 4450 m., odakle se preko vrha Grenzgipfel 4631 m uzdiže do najvišega vrha grupe Dufour Spitze 4635 m (na starijim kartama 4638 m), iza kojeg hrbat pada spuštajući se na najsjeverniji visoki vrhunac Nordend 4612 m, odakle naglo pada na Jägerhorn 3975 m, Fillarkuppe 3679 m, iza čega dolazi sedlo Stari Weisstor 3632 m, pa vrh Cima di Jazzi 3818 m, na početku ledenjaka Gorner i konačno se hrbat spušta prema sedlu Novi Weisstor 3590 m.

Ovaj hrbat je razvodje između Pada i Rone. Prema zapadu se glavni hrbat Monte Rose spušta relativno laganim nagibom pokriven jakim ledenjacima, od kojih je najveći ledenjak Gornergletscher po svojoj površini - drugi najveći ledenjak u Evropi, 15 km dug, po dužini četvrti. Prema istoku ruši se glavni hrbat Monte Rose gotovo okomitom stijenom dva, a prema Macugnagi preko tri kilometra dubokom stijenom u talijansku ravnicu. Tako predstavlja Monte Rosa s istoka jednu od najveličanstvenijih alpinskih stijena svijeta, a silni ugaoni bastion alpinski prema talijanskoj ravnici. Hrbat Monte Rose tvori medju između Švicarske i Italije.

Geografska karta, koju sam za uspon upotrijebio, jest nova karta u bojama u mjerilu 1:25000 nadopunjena od G. F. i G. B. Gugliermina, članova Talijanskog Alpinskog kluba, koja obrađuje Valsesijansku stranu Monte Rose pod naslovom: Il Versante Valsesiano del Monte Rosa. Lit. Salussolia u Turinu.

II. Povijest i priče.

Prvi planinari, koji su se uspeli na Monte Rosu, pošli su iz Zermatta g. 1855. i to: G. i C. Smyth, Hudson i dr. sa vodičima Ulrichom Lauener i Johanom Taugwald.

Prvi uspon iz Macugnage preko goleme istočne strmoglave stijene izveli su god. 1872. W. M. i R. Pendleyburs i C. Taylor, drugi put se uspeo god. 1880. Robert von Lendenfeld. Treća partija, koju su sačinjavali Marinelli sa dva vodiča i jednim nosačem, bila je zahvaćena od lavine, te su svi nastrandali izuzev nosača. Iza toga su druge partie prošle istim pravcem sa manjim nezgodama.

Danas je radi množine uporišta, t. j. hotela i alpinskih koliba, najpovoljniji uspon sa talijanske strane.

Sa švicarske strane se danas polazi od kolibe Bétemps Švicarskoga Alpinskoga Kluba 2780 m na zapadnim obroncima Monte Rose ispod klisure Donji Plattje. U kolibi se može na slami i noćiti, a po ljetu je opskrbljena. Uspon je vrlo naporan, a zima je redovno vrlo velika. Uspon na Dufourspitze traje najmanje oko 7 sati hoda.

U historiji se nagada, da se je Leonardo da Vinci popeo sa talijanske strane nad Col d' Olen, gdje se doista u visini od po prilici 3000 m nalazi kamen sa urezanim godinom 1516. Među bregovima, na kojima je on bio, spominje se jedan imenom Monboso, pa se danas misli, da je to Monte Rosa. U novije doba je područje Monte Rose postalo glasovito, jer su тамо obavljene prve studije kako djeluje visinski zrak i alpinizam na lječki organizan. Pokuse je na talijanskom dijelu Monte Rose obavljao učenjak Angelo Mossi, pa je njegovom zaslugom i uz pomoć bivše talijanske kraljice Margerite sagradena zgrada Internacionalnog Znanstvenog Alpinskog Instituta na Col d' Olen, otvorena god. 1907. U savezu s tim istraživanjima sagradena je na Punta Gnifetti Monte Rose na samom vrhu (4561 m) planinarska koliba sa opservatorijem, koja nosi ime kolibe "kraljice Margerite Talijanskoga Alpinskoga Kluba, koja također služi za ista istraživanja. U tom institutu odnosno opservatoriju radile su znanstvene ekspedicije raznih naroda među ostalima i poznata ekspedicija profesora Dra. N. Zuntz-a iz Berlina god. 1901. i t. d. Njen suradnici izdali su god. 1905. u nakladi Bong & Co. ilustrovano djelo o rezultatima svojih istraživanja pod imenom: »Höhenklima und Bergwanderung in ihrer Wirkung auf den Menschen« (494 str.).

O talijanske obronke Monte Rose napose o Col d Olen i njegovu okolinu, koje je sedlo već u ranom srednjem vijeku služilo za prelaz između Val Sesia i Valle di Gressoney (Lystal) — vežu se mnoge pučke priče i vjerovanja.

Tako se priča, da se je gorskom dolinom — koja se iz Alagne uspinje prema Col d Olenu — penjao Sotona, kada je (u srednjem vijeku) htio da poruši novu crkvu u Gressoney-u, te je pred sobom gurao veliki kamen, koji je kanic navliti na crkvu i dogurao ga je do pod samo sedlo, gdje strmina postaje velika, pa dalje nije mogao i udario je šakom po stijeni, koja je pukla, te i danas стоји под Col d' Olen ogromna raspršnjata stijena, koja nosi ime Sasso del Diavolo (Đavolev kamen). Priča se nadalje, da je Sotona jošte jednom tuda prošao zgrbljen pod teškim teretom, kada je sveti Teodul dao blagosloviti zvono u Rimu, te je Sotoni naložio da mora zvono prenijeti u Zermatt. Priča se nadalje, da su preko istog sedla prelazile i prelijetale vještice amo i tamo sve do druge pole šestnaestoga stoljeća, kađa ih je jedan sveti otac sa Tridentinskog koncila prognao za vazda na susjednu kamenu piramidu Corno Bianco. Priča se jošte, da su se u srednjem vijeku hodočasnici uspinjali preko Col d Olena do prvog ledenjaka, te su тамо na rubu ledenjaka obavljali molitve za duše onih nesretnih pekoinika, koje su bile vezane u ledenjak, da ih od te kazne izbave. (Vidi: La Gazzeta-Verbania 6.—9. aug. 1924.) Priča se i to, da je u Val d' Otto (in di Saccu) obitavao divlji čovjek (das wilte Mandje).

Interesantno je napomenuti, da se u svim dolinama oko Monte Rose, i "onima, koje spadaju pod Italiju, nalazi njemački živalj kao domaći, te da se i danas u selima govori njemačkim dijalektom. Za pladanj su mi rekli na Col d Olen-u da rabe riječ: tanjur kao i kod nas u čakavštinu u Senju.

Navodno se njemački živalj tamo doselio iz Walis-a u Švicarskoj u XIII. stoljeću. Tako je u Alagni, Gressoney-u, u dolini Boden i Macugnagi okolo naokolo Monte Rose.

III. Povod i prilaz.

God. 1915. gledao sam zimi iz Lugana golemo krunište Monte Rose, a ljeti iste godine opet s druge strane njenu trupinu sa Gorner-Grata i sa vrha susjednog zapadnog Breithorna (4171 m), pa sam pomisljao na uspon na nju. Čitajući citirano Zuntz-ovo djelo, a poznavajući istraživanja Mosso-va poželio sam da se uspnem na Monte Rosu. Sa iskustvom od par uspona oko 4000 m u pogledu gorske bolesti smatrao sam potrebnim da idući od kuće, iz ravnice, postepeno priučimo organizam na visinski zrak, kako bismo izbjegli velikoj neugodnosti akutne gorske bolesti.

Radi toga, pa radi veće izloženosti suncu i radi više uporišta u raznim visinama odlučisemo se na uspon na Monte Rosa sa talijanske strane.

Sa krova i tornja stolne crkve — gotskog kamenog čudovišta — u Milandu uzalud smo tražili okom Monte Rosu. Neproziran veo daleke magle priječio nam je vidik.

Preobukavši se u Milandu u planinarska odijela, natovarivši na leđa torbe, a oboružavši se cepinima, sjedosmo dne 5. VIII. 1924. poslije 6 sati u jutro u vlak, koji nas je vozio lijepim krajem mimo Novare i stigosmo oko 10 sati u Varallo Sesia. Tu zauzesmo na juriš mi i ostali putnici veliki talijanski poštanski autobus za Alagnu.

Autobus nas je vozio 37 km lijepom gorskom dolinom laganim usponom uz rijeku Sesia i u 12 i pol sati nas je doveo na naš cilj toga dana u veliko alpinsko selo Alagnu (njemački ze Lanje) oko 1191 m, pod južnim dijelom masiva Monte Rosa. To je selo ljetovalište građanske publike iz Milana sa velikim hotelima.

Vjerni principu postepenog priučavanja na visinu odlučili smo tu noćiti i odsjeli u najbližem Grand Hotelu. Po podne smo iza jela upotrijebili vrijeme da razgledamo okolicu i otkrijemo put, kojim ćemo sutra u jutro započeti uspon prema Col d' Olen-u. Pošli smo uz šumnu rječicu Sesia, koja se ruši i pjeni preko kamena i stijena. Iz Alagne nismo vidili Monte Rosu, nego samo okolišne vrhove; među njima Corno Faller 3130 m, Corno Piglimo 2896 m, Corno Moud 2805 m i Monte Tagliaferro 2964 m sa sjevera i istoka, te Monte Torru 2509 m sa jugozapada. Tko bi htio štediti na vremenu, mogao bi se jošte istoga dana uspeti do Col d' Olen ili barem do pol puta do malog hotela na Alp Seon.

IV. Uspon na Col d' Olen i Corno del Camoscio.

Dne 6./VIII. u 5 sati u jutro započesmo sa punim torbama uspon mimo kuće na obroncima uz potok-bujicu Olen i nakon dugog uspinjanja u 8 i $\frac{1}{2}$ sati stigosmo do hotela na Alp Seon (Sewy, čitaj :Ževi) na 2000 m, gdje smo u malom hotelu Grand Halte zajutarkovali. Iza toga nastavismo uspon uz potočić Fontanone dolinom, koja se je sve više suzivala i bivala sve strmijom, mimo Sasso del Diavolo prema sedlu Olen. Dugi uspon po suncu nas je umarao. Utjeha nam je bila velika zgrada, koju smo kada tada vidjeli iz magle povrh nas kao na stijeni na Col d' Olen, gdje smo u njoj, t. j. u gostionici očekivali odmor. Pod samim sedlom put postaje sve strmiji. Na vrelašcu pod sedlom smo se odmarali i pili vodu. Tu su nas doštile mazge talijanskih Alpina-vojnika, koje su prenašale gorske topove, municiju i materijal preko Col d' Olena, jer su na donjim obroncima Monte Rose imali odjeli talijanske vojske vojnu vježbu. Dan prije, kada smo šetali desnom obalom uz rječicu Sesia u Alagni, vidjeli smo cijelo logorište talijanske vojske pod šatorima na otvorenom. Iza toga je nastupio posljednji napor, i mi smo poslije 1 sat stupili pred

novi hotel na Col d Olen 2865 m. Otvorenje hotela bilo je par dana prije, a radnici su pred hotelom jošte izgrađivali terasu. Do hotela je mala kapelica, u zaledu je stari hotel Albergo Guglielmina, a nekoliko stotna metara dalje je Mossov institut.

Istoga dana mogli bi bili jošte za dana dospeti do kolibe Gnifetti, ali mi smo voljeli prespavati ovdje pa tek sutra nastaviti. U hotelu smo dobro jeli, a pila je bilo, što smo samo poželili, kao u kakvoj kavani na boulevardu u Parizu.

Sa Col d Olena pogled se otvara prema jugu na crni rastrgani kameni vrh, koji sedlo zatvara odmah s juga Corno Rosso 3022 m, pa prema sjeveru na južne uleđene obronke Monte Rose.

Nakon objeda ostavivši torbe u svojoj sobici popesmo se za jedva pol sata uspona lagano na susjedni Corno del Comoscio 3026 m. Tek odavde otvorili nam se na sve strane vanredan vidik. Dan je bio lijep. Toplo sunce je lagano kretalo put zapadu i rasvjetljivalo silnu divnu panoramu.

S jugoistočne strane je planinaru udarala u oči strma kamena piramida Corno Bianco, prema sjeveru nije se moglo oko nagledati ljepote vječnog leda na obroncima na Monte Rosi, koji se je sjajio i izgarao u moru sunčanog svijetla. Pred nama pod ledenim ploham Monte Rose okomio se mrki i strmi Stolenberg 3202 m, koji imamo sutra prijeći, pod nama su šumili vodopadi, što su ih pravili potoci, koji su izvirali iz ledenjaka Indren idalje zapadno iz ledenjaka Bors pod Monte Rosom. Zapadno sjajio se veliki ledenjak Lys i nad njim Lyskamm 4532 m (što ga Švicari zovu Menschenfresser). Dalje vrhovi Castor i Pollux. Dobro se je video dalje zapadno Grand Combin i Montblanc sa svojim iglama (aiguilles). S južne strane se je lijepo razabirao cijeli lanac Grajskih Alpa i Monte Viso.

Vrijeme je bilo mirno i sunce je ugodno grijalo, te smo odlučili ostati na vrhu što duže. Nagledavši se do sita i povlačeći prema karti u duhu po snijegu crtu našeg sutrašnjeg uspona odmarali smo se na vrhu. Ja sam se povukao pod sam vrh prema zapadu, odložio sam odijelo i obuću, pa sam se dugo sunčao, dok se sunce nije počelo spuštati. Iza toga smo se spustili do hotela, jeli i u 8 sati i pol smo pošli spavati.

Dovle smo išli bez vodiča. Za uspon na vrh pogodili smo posredovanjem opskrbnika sa Capanna (kolibe) Gnifetti — koji se je slučajno sa planinarama desio na Col d' Olen — vodiča od Col d' Olen naprijed, zapravo jednoga od onih, koji nose hranu i gorivo u kolibu Gnifetti i Regina Margherita, imenom Nacer Giovanni Anzelmo iz Alagna-Valiesia. On nas je vodio za 90 tal. lira sa napojnicom 100 lira od Col d' Olena na vrh i natrag kroz dva dana. Sa vremenom, za koje nije bio s nama vezan, disponirao je on po volji.

(Nastavit će se.)

Uspon na vrh Vel. Risnjaka zapadnom stijenom.

Zv. Zobundžija.

Zagreb.

U nizu planinarskih izleta Gorskog kotara, 20. srpnja 1923. ostat će meni i mojim drugovima u trajnoj uspomeni. Mala četa od trojice planinara poduzela je toga dana izlet na Veliki Risnjak.

S omašnom uprtnjačom na ledima, ostavismo 19. srpnja u 8.30 sati na večer naše seoce Gerovo. Pod vedrim zvjezdanim nebom, u početku nešto ubrzanim korakom dolazimo za $\frac{1}{2}$ sata običnim gorskim kolnim putem na vrh Malog klanca. Odavle je naš uspon sve teži, što se zapaža i na našim koracima. Usred neobično guste šume nastade takova tama, da smo već na srednjem klancu bili prisiljeni upaliti naš »lampaš«. Konačno smo oko 10.30 dosegli i najvišu točku Veliki klanc, gdje upričicimo naš prvi odmor. Ovim strinim gorskim klancima izvaža narod iz Gerova i okolice, t. zv. »krle« za paropilu Gerovo, iz kojih se onda izrađuju daske i ostali ljes, koji se preko Bakra ili Sušaka izvozi u daleki svijet.

Bijaše već 11 sati, kad smo ugledali u daljini prvo svjetlo neke kućice. To su bile Šegine. Lavež pasa, koji je snažno odjekivao onom šumom, najavljuvao je naš dolazak. Šeginje su planinska visoravan sa krasnim sjenokošama, okružene gorskim lancem obraslim šumom crnogorice, a poznate zbog vrlo oštре klime, pa se sastoje u svemu od jedno 4 kućice!

Stigavši pred kuću našeg znanca g. Gašparca budemo zaustavljeni po pograđičnoj straži, oštrim vojničkim povikom: Stoj! Tko si? — Mi smo domaći planinari. — Kamo putujete? — Na Risnjak. — Imate li oružje? — Nemamo. — Prolezite! — — —

Pet časaka kasnije sjedili smo sa ovim gromovnicima za jednim stolom, uz čašicu vina. Kako smo malo ogladnjeli, izvadimo iz naših uprtnjača nešto »želučane municije«, koja je i našoj pograđičnoj straži vrlo dobro došla, te im je osobito išla u tek. Kad je raspoloženje našeg društva bilo na vrhuncu, izjavio je naš amateur onoj dvojici straže, da imademo sobom jedan maši top kalibra 9×12, s kojim kanimo sutra zauzeti Risnjak! Na ove riječi naši se momci malo zbuniše, no naš ih je amateur doskora izveo iz te male neprilike, uvjerivši ih kako ovaj »top« nije tako pogibeljan, jer njegovo je pravo ime »fotografski aparat«! Na koncu nam se ispričaše, što su tako oštro »postupali«, ali šta ćete, mi nismo krivi, jer »služba je služba«!

O ponoći dolazi vrijedna kućedomaćica Matejka i najavljuje, da su kreveti gotovi. Na izbi iste kuće prostrla nam je na svježem gorskom sijenu bijele ponjave i duševe! Zamolivši, da nas u 2 sata probudi, legosmo na počinak.

Točno u 2 sata budemo probudeni, ali nam se istodobno javlja, da je vrijeme oblačno, što više: već je počelo rositi. I ako još u prvom snu, ova nas se vijest bolno dojmila. Odmah smo ustali, da se uvjerimo, jer nismo mogli pravo vjerovati. Sinoć kad legosmo, bilo je vedro kao ribje oko, a sad da pada. I mi smo se na žalost morali uvjeriti o istinitosti tvrdnje našeg kućedomaćine.

Znajući, da kraj ovog vremena nema izlaza sunca, nismo se više žurili. Otišli smo u kuhinju, gde nam je naša kućedomaćica spremala zajutrak.

Medutim je od jednom prestalo rositi, i mi se u 4 sata odlučimo na put. U 4.30 evo nas na Lascu odakle nam se pružio krasan pogled na Risnjak! Radi nestalnog vremena odlučimo ostati na Lascu do 6 sati. Već se je toliko razdanilo, da sam mogao uzeti nekoliko fotografskih snimaka Lasca.

Još jedan pogled na Risnjak, koji je na časove lebdio u tmastim oblacima, i nastavismo naš put. Ovdje počinje markacija HPD — crveni znak, koji vodi na sam vrh Risnjaka. Od Lasca vodi put šumom guštarom, pa se na mjestima moramo provlačiti, da uzmognemo prokrčiti put. Nakon 1½ satnog hoda dolazimo na kraj šume. Tu se slika našeg puta posve promijenila: more kamenog kršljia, među koji se umiješaše grmovi guste klekovine, dokazuju da se nalazimo u sferi izvan granice visoke šume.

U 8.50 h bili smo u blizini Malog Risnjaka. Najednom se smrači, nad vrh Risnjaka nadviše se crne oblačine. Malo zatim pozdravi nas prvi blijesak, koji popraćuje strašna grmljavina. Sada počinje pravi napad gromova i strijela, i mi se odlučimo na povratak u zonu šume. Iza toga se spusti nagla gusta kiša, pa da joj bar donekle izbjegnemo, sklonismo se pod jedan veliki kamen, čekajući na dalji razvitak našeg položaja.

Oko 9.30 h kiša je prestala; izgledalo je, da će se razvedriti, i mi se opet uputismo k cilju. No tek što smo izašli iz šume, nastaje ista pjesma; opet udaranje gromova lijevo i desno, a jedan je morao udariti u šumu na podnožju, jer od silnog trijeska gotovo oglušisemo. Nije preostalo drugo i mi se počnemo vraćati na Lazac: nešto od kiše, a najviše od mokrog drveća dolazimo na Lazac mokri do kože. U jednom starom štaglju naložisemo vatru, gdje se malo posušisemo. Oko 12 sati uz silnu grmljavinu spustila se gusta kiša, a zatim solika. Od silnih tmastih oblaka

Risnjak se više nije video. Već smo izgubili potpuno svaku nadu, kad oko jedan sat stane bura goniti oblake na sve strane.

U 1.30 kiša je prestala, prestadoše strijele i gromovi, a pred nama se na jednom ukaže neočekivani prizor: vrh velikog Risnjaka obasjan zlaćanim zrakama srpanjskog žarkog sunca!

To je bilo dovoljno, da stvorimo odluku i da po treći put pokušamo juriš na glavicu starca Risnjaka. Ovaj put nam je napokon uspjelo i u 4.30 po podne bili smo na cilju! Ovakovog vidika nijesmo još nikada imali! Svaka najmanja ladića na modroj pučini Jadrana točno se razabirala prostim okom; Opatija, Učka Gora, otoci Krk, Cres, Lošinj, masiv Velebita, sve je bilo blizu, sve kao na dlanu.

Dok sam se ja zabavljao svojim fi tografskim aparatom, moji su drugovi brali runolist.

U 7 sati ostavismo Risnjak, stigavši u 11 sati noći kući.

Bez vratolomije nema planinaru hrane — ova izreka vrijedila je ovaj put za nas. I naša snimka Vel. Risnjaka u prilogu, snimljena je u 2 sata, iza one silne oluje, pa makar je trajna uspomena na burni 20. srpnja 1923.

Tek godinu dana kasnije opazili smo, da je naš izlet pao na dan gromovnika Sv. Ilije, koji je svoj imendan i na Velikom Risnjaku dostoјno proslavio!

Dojmovi sa Kočne u Savinjskim ili Kamničkim Alpama [2539 m].

M. Hlava.

Zagreb.

Nakon šestdnevnog lutanja i plandovanja po istočnim Savinjskim Alpama, preselio sam se sa svojim planinskim drugom V. C-om dne 8. kolovoza prošle godine s Frischaufova doma na Okrešju na Češku kuću na Ravneh. Krenuvši poslije objeda stigosmo onamo preko Savinjskog i Jezerskog sedla do zloglasnog Ždrela nekako oko 5 sati poslije podne. Kako u ovo doba nije još u kući bilo baš niti jednoga planinara, zaposjeli smo malenu sobicu nad kuhinjom, jer je ovo bila u cijeloj kući jedina sobica, koja je imala samo dvije postelje. Ova, doduše udobna i dosta prikladna sobica imade veliku pogrješku, što se nalazi upravo nad kuhinjom, iz koje po katkada osim nesnosne vrućine prodiru i kojekaki nepoželjni mirisi toplih pića i jela, što ih vrijedna i marljiva opskrbnica pripravlja za ogladnjele i ožednjele planinare u svako doba dana sa najvećim marom i ljubavi. Ostavivši dakle u ovoj sobici sve naše stvari, spustisemo se nakon toga što smo se prije dobro očistili, oprali i presvukli u ukusnu blagovaonicu češkoga stila, koja se nalazi u prizemlju. Ovdje sjedosmo za stol, te naručivši kod dobroćudnog i veselog starca opskrbnika malu večeru i nešto vinu zapodjesmo razgovor o sutrašnjem našem usponu na Kočnu, čekajući tako na večeru, koju nam je opskrbnica pripremala.

Nije potrajalo ni četvrt sata, kad na vrata nahrupe velikom bukom dva planinara, koji su — kako smo to iz njihovih riječi razabrali — došli iz Jezerskoga. Malo iza njih pojavi se i njihov treći drug, koji me odmah prepozna, jer sam se s njime tri tjedna prije toga sastao u Samoboru kraj Zagreba, kada sam od njega preuzeo onu, među zagrebačkim planinarama mnogo spominjanu sjevernicu gospodina B-a. Ovo se naime društvo, koje je iza nas prisjelo, sastojalo iz jedne odlične i vrlo poštovane samoborske planinarske obitelji, čija su tri člana došla ovamo da se u ovom čarobnem gorskem kraju naužiju ljepota visokih gora. Veselići se dakle nenadanom, ugodnom sastanku započeli smo razgovor — kako je to već na planinarskim kućama običaj — o bregovima i njihovim krasotama, kao i opasnostima, što čovjeka mogu stići. Samoborci su pričali o svemu, što su do-

sele vidjeli, s velikim oduševljenjem i ushićenjem, nadajući se kao i mi, da će mo već sutradan ranim jutrom moći svaki na svoju stranu. Međutim sutradan je bilo sve drukčije, jer se na žalost i ovaj put na nama ispunila ona stara poslovica, koja veli: „Čovjek snuje, a Bog određuje“. Probudivši se dakle drugi dan već ranim jutrom, culi smo kako teške kapi kiše udaraju o krov kuće. Naravski, da smo se nakon par riječi, što smo ih onako u polusnu međusobno izmijenili, okrenuli u svojim uskim posteljama svaki na svoju stranu i mirno dalje spavali do u kasno jutro.

Kad smo se opet kod zajutarka sastali nije naš preostalo drugo, nego da nakon kave uzmemu svaki po jednu svesku od trideset i više godina starih čeških, austrijskih ili njemačkih ilustrovanih časopisa, koji su se ondje u kutiću na stolu nalazili, a predstavljali su priročni plan narsku knjižnicu. — Stali smo neumorno čitati, slike gledati i listati, a kad smo se i toga nasitili, odosmo opet spavati, zatim objedovati, a onda opet spavati, i tako je to išlo kroz cijeli božji dan. Drugi dan opet isto, a nije bilo drukčije ni treći dan, dok konačno nije nakon trodnevne dosade ipak jednom osvanuo cnaj dan, koji smo već jedva očekivali; dan rastanka i novih uspona.

Bilo je nekako oko 7 sati jutrom, kada smo ja i moj drug krenuli prema našem najnovijem cilju, koji je ovaj put bio Kočna. Kočna je po svojoj visini, od 2539 metara,iza Grintavca, sa 2558 metara, drugi najviši vrh u Savinjskim Alpama, a po svom divljem, samotnom položaju jedan od najlepših vrhunaca, što si uopće možemo zamisliti. Inače je to jedan od najteže pristupačnili, a podjedno i najdivljih vrhunaca. Kao što je planinarima početnicima ideal Triglav, tako je starijim, iskusnijim planinarima, ideal Kočna. Još se i sad sjećam, a i uvijek ću se sjećati onog neopisivog uzbudjenja, onog neizmjernog zadovoljstva, koje mi je cijelu dušu obuzelo, kad sam prvi put s divljeg vrha Kočne pun ushićenja, udivljenja i oduševljenja bacio pogled na sve četiri strane svijeta, te sam nakon mnogo i mnogo godina i opet jednom u svom životu osjetio ono tako rijetko čuvstvo, što ga nazivljemo srećom...

I doista bijah sretan! A ovaj će mi sveti, uzvišeni momenat ostati u životu neizbrisivom, ugodnom i lijepom uspomenom, koja će me uvijek sjećati, da se prava sreća može naći samo u visokim, osamljenim planinama — daleko od ljudi i njihovih cpačina. Ne znam, kako i zašto, ali uz Kočnu me od toga časa veže neka tajanstvena, čudna sila, koja me na časove u tolikoj mjeri obuzimlje, da bih najvolio, da mi Kočna bude grobom.

Pun oduševljenja i neizmjerne ljubavi za ove gorske orijaše krenuo sam dakle sa svojim milim drugom laganim, ali sigurnim korakom ravno prema Mlinarskom sedlu, praćen zlatnim tracima ranog jutarnjeg sunca. Već nakon pola sata bila nam je Češka kuća pod nogama, a mi smo došli do onog mjesta, gdje se putovi dijele: lijevo vodi na Mlinarsko sedlo, dok se desni naglo diže prema sjeveroistočnoj stijeni Kočne. Ne ću ovdje opisivati pojedine dijelove ove tako zvane Kremžarjeve staze, već napominjem samo toliko, da ovo zapravo niti nije staza, nego samo označeni smjer, kojim se treba uspinjati nad groznim, dubokim ponorima i žlebovima sjevero-istočnom stijenom Kočne ravno prema njezinom veličanstvenom vrhuncu. Pužući uspinjali smo se i dizali sve više i više, neprestance gledajući pod sobom, pred sobom i iza sebe one strašne ponore, koji su nam se tim dubljim i strašnjim prikazivali, što smo se više približavali njihovim groznim, crnim raljama. Penjući se tako predali smo se sasvim nekom uzvišenom čuvstvu, poznatom samo onim planinarima, koji polaze u planine čistim srcem i svetom ljubavi za one neizmjerne visine, koje će naša duša moguće tek iza smrti moći da dohvati. Od vremena do vremena paš ram je pogled i dalje dolje u delinu prema Jezerskom, gdje nam se ukazala prekrasna dolina Kokre sa svim svojim manjim i većim okolišnim vrhuncima. Napredujući jedan za drugim nismo ništa razgovarali, već očarani ljepotom prirode onijemismo kao i stijene, kojima smo se penjali Zra-

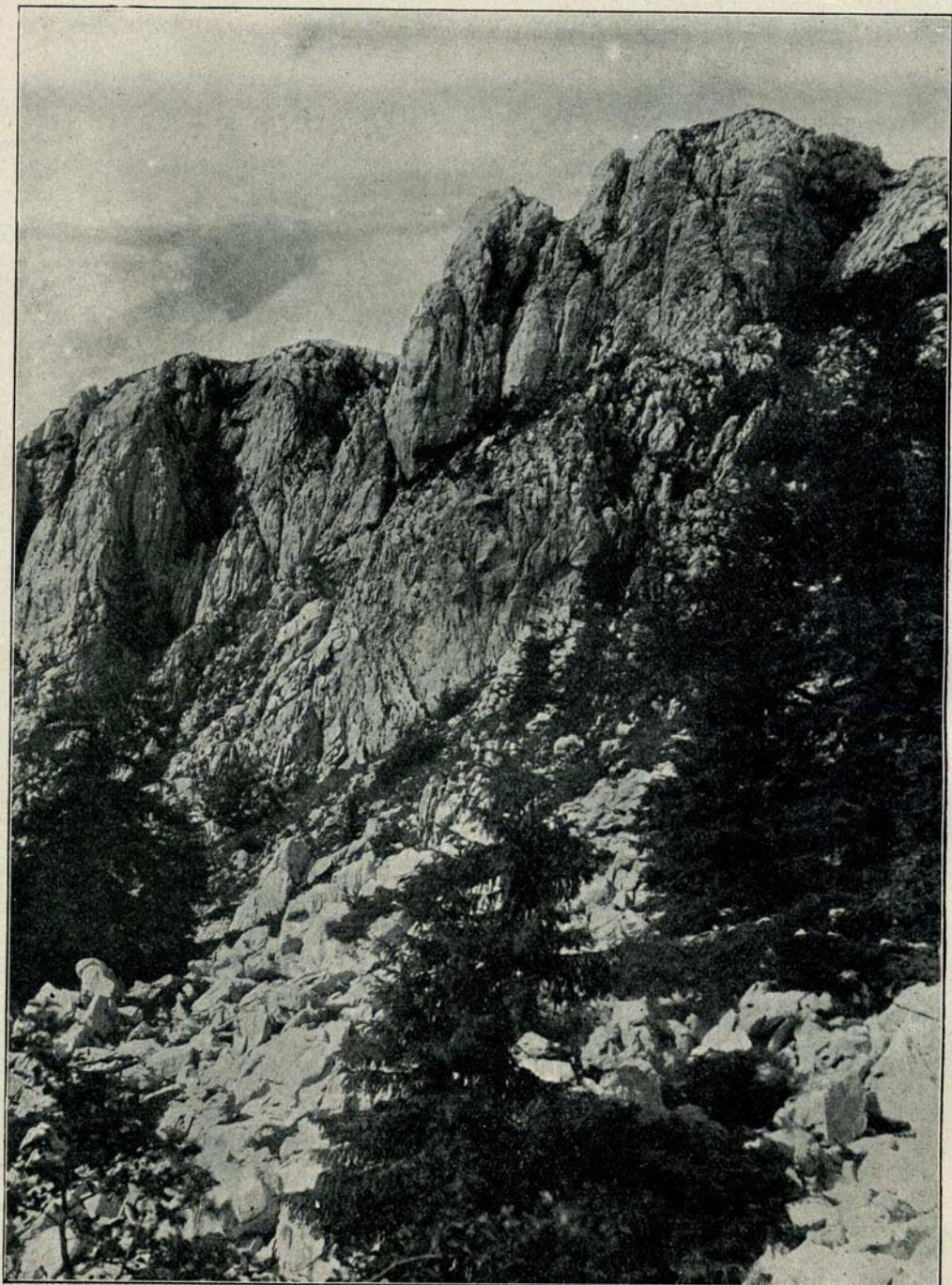
jući da bi svaki momenat mogao biti za nas sudbonosan, napredovali smo dostojanstveno, tiho, mirno i bez riječi, kao da drug druga prati na posljednji — vječni počinak.

Kad smo konačno došli po Kremžarjevoj stazi do Dolške škrbine, skrenuli smo kraj jednog ogromnog kamena desno prema samom vrhuncu Kočne. Ne potraja dugo, i mi dodosmo po samoj stijeni u visinu od kojih 2280 metara do neke slabo otvorene pukotine, koja se nad dubokim ponorima u duljini od kojih 20—25 metara u laganom kosom smjeru uzdiže. Ovdje nam je dalje napredovanje bilo samo tako omogućeno, da smo naše naprtače skinuli te ih gurali pred sobom kroz ovu malenu pukotinu, koja nije bila viša od 60, a šira od 30 centimetara, dok smo iza njih puzali po trbuhi poput zmija. Kada smo prošli kroz pukotinu, bila su nam koljena izgrevena i okrvavljenja, a staklo na uru, koju sam na lijevoj ruci nosio, sasvim razbijeno. Tragovi ovog uspona opažali su se i na rastrganom odijelu kao i cipelama. Iza toga slijedio je put po sitnom kamenju sve do rastrgnog, divljeg vrhunca Kočne, na koji smo oko 10.30 došli.

Kad smo konačno dosegli vrhunac, koji ne može na jednom da primi više od kojih 8—10 ljudi, stajali smo ondje puni zadovoljstva, što smo svoj žuđeni cilj postigli. Čuvstvo, koje me zatim na ovom samotnom, divljem, razderanom vrhuncu obuzelo, bilo je čuvstvo takove sreće i udivljenja, kakovog dosele još nikada nisam osjetio. Bio je to uzvišeni momenat, kad mi je duša lebdila u neshvatljivim visinama, te je došla u dodir sa neizmjernosti i vječnosti. Stoeći na ovom osamljenom, divljem vrhuncu, daleko od ljudi i njihove opačine, prepustih se cijelom dušom i srcem onom višem, svetom čuvstvu ljubavi za ono najveće božanstvo, što ga zovemo Prirodom. Govorio sam sa nijemim bregovima, kamenjem, gorskim biljkama, pticama pa i najsitnjim crvićima. Šve sam ih razumio, sve sam ih shvatio. No kao što je svaka sreća kratkotrajna, tako je i ova bila, jer doskora nadode čas rastanka — čas patnje i боли.

Bilo je 12 sati, kad ostavismo vrhunac, te se uputisemo prema onom grebenu, koji kao neki prirodni most spaja Kočnu sa Grintavcem. Klinovi, žice, ponori, jame, gudure, stijene, kamenje, pa opet nebrojeno puta kamenje, stijene, gudure, jame, pukotine, ponori, žlebovi, klinovi, žice i kamenje, zatim neprestano klizanje, puhanje, spuštanje, dizanje i penjanje glavnom su ozнакom ovog prirodnog mosta, koji je poznat pod imenom Dolška škrbina. Stigosmo po ovom prirodnom mostu do pod samu stjenu Grintavca, digosmo se ovamo nakon dvosatnog teškog, napornog puta na vrh Grintavca. Kočna—Grintavec! Koja opreka između jednog i drugog! Koja opreka između planinara, koji se uzdižu na jedan, a koji na drugi vrh! Koja opreka između jednog te istog planinara, koji je bio maločas prije na jednom, a sad se nalazi na drugom! Na osamljenom, samotnom, nepristupačnom, divljem vrhuncu Kočne obuzimlju nas posvema druge misli negoli ovdje na Grintavcu, koji je jedan od najpristupačnijih vrhunaca Savinjskih Alpa. Na vrhuncu Grintavca ne mogu naš nikada obuzeti one velike, uzvišene, lijepe misli, koje nas obuzimlju na samotnim, nepristupačnim vrhuncima, znajući, da nas ondje u našem mirnom snatrenju nitko ne može da smeta.

Jedva što smo se na Grintavcu srijestili i počeli kuhati čaj, čuli smo iz daljine oštrotudaranje cepina, sluteći tako, da nam se približuju planinari. Malo iza toga, pojaviše se pred nama planinari, koje smo maločas prije čuli. I opet znanci: Osječani! Dvije planinarke i trojica planinara, koji se sa Cojzove kuće uspeše ovamo tek da uzmognu kazati, da su bili i na Grintavcu. Budući da smo ovdje na Grintavcu i mi opet poprimili sve, što je ljudsko, to smo vrlo uljudno pokazali, kako nam je milo, što smo se baš ovdje na ovom lijepom mjestu susreli... Odoše iluzije, ode sve! Nezadovoljni sa nenadanim »ugodnim« susretajem, pustimo vrh prije njih, te odosmo preko Malog Grintavca ravno prema Mlinarskom Sedlu, preko kojega se zatim spustisemo natrag na Češku kuću, kamo se u 7 sati na večer vra-

GORSKI KOTAR: ZAPADNA STIJENA VEL. RISNJAKA. FOTO: Z. ZOBUNDŽIJA.

tismo. Na kući nas stara opskrbnica i opskrbnik dočekaše s veseljem i ljubavi. Kod večere se zatim upoznasm sa nekim planinarima, koji su toga dana stigli na kuću. Bio je to neki odvjetnik iz Ljubljane, njegova rođaka i njezina priateljica, študentkinja također iz Ljubljane, koje dodoše preko Jezerskoga, da se sutradan u pratinji vodiča uspnu na Kočnu. Naravski, da su za vrijeme večeri od strane gospodica, koje su već dočule od opskrbnice, da smo bili na Kočni, padala nebrojena pitanja interesirajući se sad za ovo, sad opet za ono. Davajući im s veseljem potrebita razjašnjenja, provedosmo večer u veoma ugodnom razgovoru sve dotle, dok naši mlađi, zanosni ženski nosioci planinarstva ne odoše na počinak.

Sutradan, kad bijasmo već na putu prema Skuti, vidjesmo ih još jednom visoko gore u stijenama Kočne, te se od njih, Kočne i Češke kuće — kličući im neprestance — konačno oprostimo uzneseni ugodnim uspomenama i svetom ljubavi za ove prekrasne gorske velikane Slovenije.

Ljubelj.

Dr F. Bučar.

Zagreb.

Kao kupališni gost prošle godine upotrebio sam priliku da se uspsem na najviše brdo u okolini Varaždinskih Toplica na Ljubelj (558 m), koji je izlet vrlo zgodan za Topličane i kupališne goste, jer se može lako načiniti za jedno popodne. Neki gosti su već bili u Ljublju, no tužili su se, da nema tamno pravoga puta. Zato sam se odlučio, da ujedno i markiram taj put. Ravnatelj Varaždinskih Toplica g. Kuković, dao mi je vrlo pripravno potrebnu boju za markiranje, a sa mnom je pošao ujedno i jedan domaći Topličanin medicinar g. Mika Samobor, od koje familije imade u Toplicama začudo nekoliko kuća. Iz Toplica smo krenuli poslije dva sata po Zagrebačkoj cesti uz groblje mimo mjesta, koje se zove Galgište, gdje su nekoć kaptolski suci vješali zločince, jer su imali do prošlog stoljeća »jus gladii«. Čudnovato je na tom Galgištu, da se тамо nalazi jedno pet velikih jama oko 10 m promjera, pa se pripovijeda, da su u tim jamama vješali i tu odmah obješenjake zakapali, dok se inače obično obavljala takova egzekucija na brežuljcima, da je može narod primjera radi vidjeti.

Iza toga dodosmo do ciglane, koja je jedina na daleko i na široko u tom predjelu, a doskora sadosmo kod Brezja u nizinu Bednje, preko koje vodi kaptolska željezna i od cementa sagrađena brv na polje Piščanovec. Ime mu je odatile, što je cijelo skoro tlo naokolo potoka naplavljeno, te posvuda, kuda čovjek zagazi, voda pišti iz zemlje. Također se i Bednja u tom kraju za ovećih piša uvelike razlijeva, te poplavljuje sve okolišne livade. Tu se nalazi i veliki kaptolski majur Piščanovec, kojega dvor je zasada nenastanjen. Za rata su tamо stanovali vojnici i Rusi, a sada se spremaju Kaptol da ga uredi kao gospodsko ljetovalište. U dvoru je bila i mala kapelica, od koje se oltar sada nalazi na tavanu. U karti bivšeg a. u. generalnog štaba označen je dvor sa J. H. (Jagd-Haus), te su se do rata i doista tamо obdržavali veliki kaptolski lovovi, a slavio se uvelike sv. Hubertus, kojega su domaći lovci u Toplicama imali svoju podružnicu sa originalnim diplomama.

Nakon što smo ostavili dvor i selo Piščanovec, počinje tek uspinjanje uz potok Šrec, koji se nedaleko odanle ulijeva u Bednju. Na početku gore i šume nalazi se idilička kaptolska šumarija, koja se nazivlje Šum. Odavde se ide dalje u karti označenim »šumskim putem« polagano sve više i više u goru. Put je vrlo lagan i ugodna skoro šetnja, pa na taj izlet mogu lako poći i dame i djeca. Uspinjanje slijedi kolnim putem po lijepoj bukovoj i hrastovoj šumi, a javlja se pomalo i jasen, kesten, jela, topola i lijepa tisa, što sve zajedno podaje prekrasni kolorit bujne šume. Djelomično je šuma već iskrčena te se sada pomlađuje, dok u starim dijelovima imade mnogo još prekrasnih i visokih starih gorskih velikana.

Usput nalazi se jedno vrelo dobre pitke i studene vode nakraj sela Golubići, i to je posljednja voda, jer na Ljubelju nema izvora. Ovdje smo uzeli jednog dječarca, da nas vodi na Ljubeli. Dječak je doduše već svršio i treći razred pučke škole u nedalekoj Ljubešći, no bio je tako još sramežljiv ili bolje mali divljak, da se je jedva od matere dao nagovoriti, da ide s nama na Ljubelj u goru. Tu nedaleko stoji i stup lovišta prečasnog zagrebačkog Kaptola, koji se stere preko cijelog Ljublja i još više na daleko i široko. Tu imade trčki, lisica, zečeva, srna, a znadu doći iz susjednih Kalničkih gora i cijeli čopori divljih svinja, koje dolaze sve do obližnjih sela, te čine mnogo šteta seljacima na njihovim kukuruznim poljima. Prošle jeseni i ovo proljeće priredio je Kaptol velike lovove na divlje svinje, koji su se svršili sa lijepim uspjehom, te je postrijeljano nekoliko komada divljih svinja.

Nakon sat hoda uzbrdo dolazi se na otvorenu Ciglanečku ravninu, gdje se je nekoć cigla pravila. Tu imade veliko obilje kupina, malina i ciklama, koje tamošnji narod nazivlje, kako nam je naš pratilac rekao, »zajčekova uha«. U Ljublju imade crvenog i bijelog mramora, a kopao se je nekoć i zlatni pjesak, no kako se sve to nije isplaćivalo, bilo je napušteno. Napokon stigosmo na vrh Velikog Ljublja, a imade i Mali Ljubelj, no nismo našli nigdje točke, iz koje bi se vidjelo na južnu i sjevernu stranu, jer je sve jako obraslo drvećem i šikarom. Najprije stigosmo na južnu stranu, koja je dogore zasadena kukuruzom. Odavle se prostire veličanstveni pogled na Kalnik, koji sa svoje sjeverne, a nama protivne strane imade visoke i ogromne te skoro gole pećine. Tu se steru cijeli nizovi brda i humaka, a dolje pod nama se je pušio dim iz jednog ugljenokopa, koji je gorskom željeznicom spojen s velikim rudokopima kod sela Ljubešćice ili Ivanovim poljem.

Uto začusmo razgovaranje i približavanje gorskih radnika. Doskora sastadosmo se sa kaptolskim lugarom, koji je sa šumskim radnicima obavljao neki posao. On nam je pokazao vrlo lijepo mjesto, odakle smo mogli razgledati cijelu Topličku ravninu sa kupalištem, a dalje prema sjeveroistoku i Varaždin, Čakovec i lijepi dio Podravine sve do štajerskih gora. Prama zapadu nalazi se ponosna Ivančica (1065), te brdo Čevo, s istočne strane nalazi se veliki vrh Kozji hrbet. Zamolio sam luga, da sa svojim ludima malo posiječe šumu i da udesi vidik na južnu stranu te da namjesti jednu klupu, da se uzmogne što ljepše razgledati ubavo Topličko polje. To mi je on i obećao, a nadam se da je ispunio. Sunce je bilo ugodno toplo, a vidik prekrasan, te se može samo toplcreporučiti kupališnim gostima Varaždinskih Toplica, koji vole gore i prirodu, da učine izlet na Ljubelj. Kako se tamo pri povijeda, došao je pred mnogo godina u Toplice neki gost Prus ili Prajs, kako ga je narod nazivao, koji je svaki dan, kada je bilo lijepo, polazio na Ljubelj, gdje se je uvijek gol sunčao, te bio sigurno veliki pristaša patra Kneipa. Već kada se uspijao na goru svukao bi se, a pratilac mu je nosio odijelo. Narod se je najprije zgrazio, a poslije ga je proglašio čudakom. Poslije pet sati krenuli smo istim putem dolje, markirajući put i za silaženja, te smo oko pol osam sati bili već kod kuće u Toplicama. Kod večere sam pri povijeda svom društvu o tom lijepom izletu, te su se mnogi oduševili za ovu lijepu partiju.

Kada se u kupalištu načini mala reklama za Ljubelj, te upotpuni markiranje putokaza od samih Toplica, nadam se da će to biti najlepši oveći izlet za zdrave kupališne goste, koji imadu za to smisla i koji mogu da učine jedan popodnevni vrlo lijepi izlet.

Na koncu moram da spomenem, da je zagrebački kanonik Josip Rost, koji je bio na glasu botaničar, uspeo se upravo prije sto godina na Ljubelj, gdje je također botanizirao. Rezultat njegovog botaniziranja opisuje prof. Kunić u svojoj knjizi o Varaždinskim Toplicama.* U ono vrijeme nije bilo po svoj prilici kolnog puta

* Michael Kunitsch: Historisch-Topographische Beschreibung des vortrefflichen Varasdiner-Töplitzer Schwefelbades in Königreich Croatiaen. Varasdin, kod Sangille, 1828. str. 223.

1923. 9

tismo. Na kući nas stara opskrbnica i opskrbnik dočekaše s veseljem i ljubavi. Kód većere se zatim upoznasmo sa nekim planinarima, koji su toga dana stigli na kuću. Bio je to neki odvjetnik iz Ljubljane, njegova rodaka i njezina prijateljica, študentkinja također iz Ljubljane, koje dodoše preko Jezerskoga, da se sutradan u pratinji vodiča uspnu na Kočnu. Naravski, da su za vrijeme večeri od strane gospodica, koje su već dočule od opskrbnice, da smo bili na Kočni, padala nebrojena pitanja interesirajući se sad za ovo, sad opet za ono. Davajući im s veseljem potrebita razjašnjnja, provedosmo večer u veoma ugodnom razgovoru sve dotle, dok naši mladi, zanosni ženski nosioci planinarstva ne odoše na počinak.

Sutradan, kad bijasmo već na putu prema Skuti, vidjesmo ih još jednom visoko gore u stijenama Kočne, te se od njih, Kočne i Češke kuće — kličući im neprestance — konačno oprostisemo uzneseni ugodnim uspomenama i svetom ljubavi za ove prekrasne gorske velikane Slovenije.

Ljubelj.

Dr F. Bučar.

Zagreb.

Kao kupališni gost prošle godine upotrebio sam priliku da se uspnom na najviše brdo u okolini Varaždinskih Toplica na Ljubelj (558 m), koji je izlet vrlo zgodan za Topličane i kupališne goste, jer se može lako načiniti za jedno popodne. Neki gosti su već bili u Ljublju, no tužili su se, da nema tamо pravoga puta. Zato sam se odlučio, da ujedno i markiram taj put. Ravnatelj Varaždinskih Toplica g. Kuković, dao mi je vrlo pripravno potrebnu boju za markiranje, a sa mnom je pošao ujedno i jedan domaći Topličanin medicinar g. Mika Samobor, od koje familije imade u Toplicama začudo nekoliko kuća. Iz Toplica smo krenuli poslije dva sata po Zagrebačkoj cesti uz groblje mimo mjesta, koje se zove Galgište, gdje su nekoć kaptolski suci vješali zločince, jer su imali do prošlog stoljeća »jus gladii«. Čudnovato je na tom Galgištu, da se tamо nalazi jedno pet velikih jama oko 10 m promjera, pa se pripovijeda, da su u tim jamama vješali i tu odmah obješenjake zakapali, dok se inače obično obavljala takova egzekucija na brežuljcima, da je može narod primjera radi vidjeti.

Iza toga dodosmo do ciglane, koja je jedina na daleko i na široko u tom predjelu, a doskora sađosmo kod Brezja u nizinu Bednje, preko koje vodi kaptolska željezna i od cementa sagrađena brv na polje Piščanovec. Ime mu je odatile, što je cijelo skoro tlo naokolo potoka naplavljeno, te posvuda, kuda čovjek zagazi, voda pišti iz zemlje. Također se i Bednja u tom kraju za ovećih piša uvelike razlijeva, te poplavljuje sve okolišne livade. Tu se nalazi i veliki kaptolski majur Piščanovec, kojega dvor je zasada nenastanjen. Za rata su tamо stanovali vojnici i Rusi, a sada se spremaju Kaptol da ga uredi kao gospodsko ljetovalište. U dvoru je bila i mala kapelica, od koje se oltar sada nalazi na tavanu. U karti bivšeg a. u. generalnog štaba označen je dvor sa J. H. (Jagd-Haus), te su se do rata i doista tamо obdržavali veliki kaptolski lovovi, a slavio se uvelike sv. Hubertus, kojega su domaći lovci u Toplicama imali svoju podružnicu sa originalnim diplomama.

Nakon što smo ostavili dvor i selo Piščanovec, počinje tek uspinjanje uz potok Šrec, koji se nedaleko odanle ulijeva u Bednju. Na početku gore i šume nalazi se idilička kaptolska šumarija, koja se nazivlje Šum. Odavde se ide dalje u karti označenim »šumskim putem« polagano sve više i više u goru. Put je vrlo lagan i ugodna skoro šetnja, pa na taj izlet mogu lako poći i dame i djeca. Uspinjanje slijedi kolnim putem po lijepoj bukovoј i hrastovoј šumi, a javlja se pomalo i jasen, kesten, jela, topola i lijepa tisa, što sve zajedno podaje prekrasni kolorit bujne šume. Dijelomično je šuma već iskrčena te se sada pomlađuje, dok u stariм dijelovima imade mnogo još prekrasnih i visokih starih gorskih velikana.

Usput nalazi se jedno vrelo dobre pitke i studene vode nakraj sela Golubići, i to je posljednja voda, jer na Ljubelju nema izvora. Ovdje smo uzeli jednog dječarca, da nas vodi na Ljubelj. Dječak je doduše već svršio i treći razred pučke škole u nedalekoj Ljubešcici, no bio je tako još sramežljiv ili bolje mali divljak, da se je jedva od matere dao nagovoriti, da ide s nama na Ljubelj u goru. Tu nedaleko stoji i stup lovišta prečasnog zagrebačkog Kaptola, koji se stere preko cijelog Ljublja i još više na daleko i široko. Tu imade trčki, lisica, zečeva, srna, a znadu doći iz susjednih Kalničkih gora i cijeli čopori divljih svinja, koje dolaze sve do obližnjih sela, te čine mnogo šteta seljacima na njihovim kukuruznim poljima. Prošle jeseni i ovo proljeće priedio je Kaptol velike lovove na divlje svinje, koji su se svršili sa lijepim uspjehom, te je postrijeljano nekoliko komada divljih svinja.

Nakon sat hoda užbrdo dolazi se na otvorenu Ciglanečku ravninu, gdje se je nekoć cigla pravila. Tu imade veliko obilje kupina, malina i ciklama, koje tamošnji narod nazivlje, kako nam je naš pratićac rekao, »zajčekova uha«. U Ljublju imade crvenog i bijelog mramora, a kopao se je nekoć i zlatni pijesak, no kako se sve to nije isplaćivalo, bilo je napušteno. Napokon stigosmo na vrh Velikog Ljublja, a imade i Mali Ljubelj, no nismo našli nigdje točke, iz koje bi se vidjelo na južnu i sjevernu stranu, jer je sve jako obrasio drvećem i šikarom. Najprije stigosmo na južnu stranu, koja je dogore zasadena kukuruzom. Odavle se prostire veličanstveni pogled na Kalnik, koji sa svoje sjeverne, a nama protivne strane imade visoke i ogromne te skoro gole pećine. Tu se steru cijeli nizovi brda i humaka, a dolje pod nama se je pušio dim iz jednog ugljenokepa, koji je gorskom željeznicom spojen s velikim rudokopima kod sela Ljubešcice ili Ivanovim poljem.

Uto začusimo razgovaranje i približavanje gorskih radnika. Doskora sastadosmo se sa kaptolskim lugarom, koji je sa šumskim radnicima obavljao neki posao. On nam je pokazao vrlo lijepo mjesto, odakle smo mogli razgledati cijelu Topličku ravninu sa kupalištem, a dalje prema sjeveroistoku i Varaždin, Čakovec i lijepi dio Podravine sve do štajerskih gođa. Prama zapadu nalazi se ponosna Ivančica (1065), te brdo Čevo, s istočne strane nalazi se veliki vrh Kozji hrbet. Zamolio sam luga, da sa svojim ljudima malo posiječe šumu i da udesi vidik na južnu stranu te da namjesti jednu klupu, da se uzmogne što ljepše razgledati ubavo Topličko polje. To mi je on i obećao, a nadam se da je ispunio. Sunce je bilo ugodno toplo, a vidik prekrasan, te se može samo toplo preporučiti kupališnim gostima Varaždinskih Toplica, koji vole gore i prirodu, da učine izlet na Ljubelj. Kako se tamo pri povijeda, došao je pred mnogo godina u Toplice neki gost Prus ili Prajs, kako ga je narod nazivao, koji je svaki dan, kada je bilo lijepo, polazio na Ljubelj, gdje se je uvijek gol sunčao, te bio sigurno veliki pristaša patra Kneipa. Već kada se uspijnjao na goru svukao bi se, a pratićac mu je nosio odijelo. Narod se je najprije zgrazio, a poslije ga je proglašio čudakom. Poslije pet sati krenuli smo istim putem dolje, markirajući put i za silaženja, te smo oko pol osam sati bili već kod kuće u Toplicama. Kod večere sam pri povijedao svom društvu o tom lijepom izletu, te su se mnogi oduševili za ovu lijepu partiju.

Kada se u kupalištu načini mala reklama za Ljubelj, te upotpuni markiranje putokaza od samih Toplica, nadam se da će to biti najljepši oveći izlet za zdrave kupališne goste, koji imadu za to smisla i koji mogu da učine jedan popodnevni vrlo lijepi izlet.

Na koncu moram da spomenem, da je zagrebački kanonik Josip Rost, koji je bio na glasu botaničar, uspeo se upravo prije sto godina na Ljubelj, gdje je također botanizirao. Rezultat njegovog botaniziranja opisuje prof. Kunić u svojoj knjizi o Varaždinskim Toplicama.* U ono vrijeme nije bilo po svoj prilici kolnog puta

* Michael Kunitsch: Historisch-Topographische Beschreibung des vortrefflichen Varasdiner-Töplitzer Schwefelbades in Königreich Croatiaen. Varasdin, kod Sangille, 1828. str. 223.

na Ljubelj, jer Rost spominje, da je teško došao gore, jer je bio u ženskom društvu, te nije dospio ni do najvišeg vrha. Rost je sigurno pošao na Ljubelj sa zapadne strane preko Ljubeščice, jer veli da je to brdo vrlo strmo i da se teško na nj uspije, koji put se međutim ne preporučuje, već samo onaj, kojim smo i mi pošli, to jest sa sjeverne strane.

Naš mali vodič, kako nas je doveo u goru, postao je nešto više glagoljive čudi, te nam je koješta stao pripovijedati. Kada smo se pak spustili dolje i kada nas je doveo na sigurni put, najedared je ostavio posudu sa bojom, te ga je najedared nestalo. Otprihnuo je kao ptica u slobodi, a da ga nismo mogli ni nagraditi za njegov trud. Ni dom ni škola još nije na tog slobodnog ptića mnogo djelovala, kojemu je ipak sloboda nada sve.

Naše slike.

Smrekova draga (1113). Ono, što su Šegine i Lazac Rišnjaku i Snježniku, to je Smrekova Draga Jelencu. — Nema gotovo planinara, luga, ili šumskog radnika, koji se na prolazu ne bi svratio u lugarsku kućicu na Smrekovoj dragi, da se malo počine i okrijepi. — Smrekova draga je gorska visoravan, okružena sa svih strana gorskim glavicama. Karakteristika Smrekove drage su smreke, kojih ovdje nalazimo u raznim oblicima i visinama. — Kod nekojih smreka grane su spuštene prema dolje — bit će radi dugog snijega, dok su na drugom mjestu okrenute prema gore — jer su stajale više pod uplivom sunca. — Na jednom trećem dijelu šume nailazimo na jedandrvored smreka, koje su posve gole, te su jadnice najviše trpežle od nemilosrdnog vjetra, kojem su izložene.

Okolica Smrekove Drage obiluje jagodama, malinama i resnicama, pa je zato ovdje u vrijeme berbe vrlo živo, diljem se razlijega pjev gorskih vila beračica, čija skladna pjesma odjekuje Smrekovom Dragom:

Po resnice, po jagode!

Kad naberi veću količinu, odnose to pješice na Rijeku — ili prodaju na licu mjesta dotičnom zakupniku.

Na našoj slici vidimo lugarsku kućicu, koja je preko zime prazna, ali zato u proljeće do konca jeseni oživi.

Ovaj rijetki planinski milieu upotpuniše dvije domaće koze, koje su takoder sa lugarom došle ovamo na »ljetovanje«. — Na povratku sa vrha Jelanca one su našim planinarima poklonile 2 litre mlijeka dnevno. — Dok smo se naime onako umorni odmarali pred kućom sjedeći na klipi, naša je lugarica muzla ove dvije koze — bila je to rijetka gorska idila.

Z. Z.

Naša slika »Zapadna stijena vrha Vel. Rišnjaka« opisana je u članku »Uspon na vrh. Vel. Rišnjaka zapadnom stijenom.«

Društvene vijesti.

RAD PODRUŽNICA HPD.

HPD podružnica »Sljeme« u Zagrebu držala je 23. IV. 1925. svoju III. redovitu glavnu skupštinu u Umjetničkom paviljonu Trg I. Predsjednik, drug Dragan Kosak otvorio je glavnu skupštinu u 20.30 i pozdravio članstvo, prisutne odborne Središnjice i povjerenika upravne vlasti. U kratkim potezima obrazlaže rad upravnog odbora u minuloj poslovnoj godini. Upravni je odbor uezao za se čistu planinarsku direktivu, te

otpočeo rad na planinarskom polju, kako će se to moći razabrati iz izvještaja pojedinih izvjetitelja. Nadalje veli, da je Središnjici već prije glavne skupštine uručen novac za $\frac{1}{3}$ članarine i to s razloga, što Središnjica kani nadograditi planinarsku kuću na Sljemenu. Konačno spominje, da je upravnom odboru bio veoma otešan rad, jer je tajnik drug Jakšić u septembru prošle godine demisionirao, pa je odbor ostao sve do danas bez tajnika. Odbor je naložio drugu Jakšiću, da sastavi izvještaj za ovu glavnu skupštinu, što

je on i učinio, pa moli, da se sasluša tajnički izvještaj.

2. Tajnički izvještaj druga Dušana Jakšića: Broj članova se je potroštruo od prošle gl. skupštine. Podružnica broji danas 1228 članova, kod prošle gl. skupštine bilo ih je 444, pa je prema tome podružnica porasla za 784 člana. Umrla su tri člana. Izleti su poduzimani kroz cijelu godinu svake nedjelje i praznika, ljeti i zimi bez razlike. Statistika izleta je ova: poduzeto je bilo 175 izleta, kojima je prisustvovalo 2617 članova, po-prečni broj izletnika po pojedinom izletu je 14—15, željeznicom se je prošlo 52.592 km, parobrodom 396 km., a pješke 4.089 km., ukupno 56.592 km. Poduzeti usponi iznašaju 251.432 metra apsolutne visine, a 196.283 metra relativne visine. Na pojedini izlet otpada 1.438 m. apsolutne i 1.123 m. relativne visine. Vrijeme je bilo kod 133 izleta lijepo, kod 28. promjenljivo a kod 14. ružno. Izleta je poduzeto u Sloveniji 109, u Hrvatskoj 54, u Bosni 4, u Italiji 7 i Austriji 1. Teže nezgode bile su 2. Društveni sastanci održani su svakog četvrtka, pa ih je tako bilo svega 52, a prisustvovalo je 3.115 članova. Knjižnici je poklonjen lijepi broj knjiga, kroz cijelu godinu posudivane su članovima, a dužnost knjižničara vršio je drug Franjo Draženović. Putna blagajna će se reorganizirati, pa je s tom zadatacom biran ovaj odbor: pročelnik drug Oskar Winkler, tajnik drug Stevo Bogić i blagajnik drug Slavko Žlender. Dne 10. oktobra osnovana je ski-sekcija sa zadatkom, da propagira zimsko planinarenje, na čelu joj je ovaj odbor: pročelnik drug Dušan Jakšić, tajnik drug Oskar Winkler, blagajnik drug Karlo Navidzon. Osnovana je nadalje foto-sekcija sa slijedećim odborom: pročelnik drug Dragomir Subotić, tajnik Josip Čepetić, blagajnik drug Franjo Draženović. Također je osnovan zbor vodiča na čelu s drugom Franjom Čolnikom. Zabavni odbor na čelu s drugom Stjepanom Ovčarićem upriličio je dvije zabave i 4 tombole. U vlastitoj nakladi izdala je podružnica Planinarski vodič »Medvednicu« od druga Branimira Gušića u 1000 primjeraka i II. godište »Planinarskog kalendara« za god. 1925. također u 1000 primjeraka. Kalendar je uredio drug Dušan Jakšić. O »Medvedicu« i »Planinarskom kalendaru« pisano je u ovogodišnjem I. br. »Hrvatskog Planinara« i u ovogodišnjem »Planinarskom Vesniku«. U odboru je bilo nekoliko promjena. Pedesetogodišnjicu H. P. D. proslavila je podružnica na Duhove 8. i 9. juna 1924. sa izletom na Plitvička jezera, kojem je prisustvovalo 450 članova. Prigodom proslave upriličene od Središnjice zastupana je bila podružnica, a na kon-

gresu je drug Slavko Kaurić iznesao predlog o reorganizaciji društva, koji je odštampan u 8., 9. i 10. br. »Hrvat. Planinara« od pr. god. Tijekom godine održane su dvije izvanredne gl. skupštine. Nesporazumci sa Središnjicom izgladjeni su. Izvještaj druga Jakšića prima se na znanje s burnim odobravanjem.

3. Izvještaj druga Ante Gabrona prima se na znanje.

4. Izvještaj ekonoma druga Maksima Mandla prima se na znanje.

5. Izvještaj nadzornog odbora prima se na znanje.

6. Drug Dr. Ištvjanović čita »Poslovni red« i obrazlaže ga, pa se isti u cijelosti prima.

7. Jednoglasno se podjeljuje apsolutorij upravnog i nadzornog odboru.

8. Na predlog druga Kosaka bira se jednoglasno slijedeći odbor: Predsjednik: Vjekoslav Cvetišić; tajnik: Dušan Jakšić; blagajnik: Ante Gabron; odbornici: Ladislav Janson i Milutin Fabijani. Nadzorni odbor: Dr. Vladimir Čupović, Dr. Gizela Tarczay, Dragan Kosak. Novi predsjednik drug Cvetišić burno pozdravljen u kratkim potezima daje uvid u program praktičnog planinarskog rada u terenu, kao i kulturnog rada u propagandi planinarstva, naglasujući pri tom, što uži kontakt i zajedničko djelovanje sa Središnjicom i podružnicama te ostalim planinarskim društvima u državi.

9. Drug Kosak predlaže, da se Središnjica zamoli za što skorije izvršenje zaključaka kongresa održanog 9. septembra prošle godine. Prima se jednoglasno.

Nato predsjednik 23. aprila u 10 sati 15 časa zaključuje glavnu skupštinu.

Podružnica »Moslavina« u Kutini održala je 25. III. ove godine glavnu skupštinu, u kojoj je predsjednik gosp. Lasović prikazao historijat podružnice od njenoga osnutka i napredak u godini 1924. Priredjeno je 6 uspijelih izleta: na Košuta grad i Jelengrad uz sudjelovanje središnjice iz Zagreba, na Pohorje u Sloveniji, na Plitvička jezera, Garić grad i Kaludjerov grob. Redovitih članova u g. 1924. bilo je 98 i 3 utemeljitelja. Primitak iznosi D 4.208, izdatak D 1.962; središnjici je poslan iznos od D 1.140 kao trećina od prihoda. U blagajni ostaje D 2.246. Društveni član g. Stjepan Geroč besplatno je obavljao neke štamparske radnje. Svi su izvještaji primljeni s odobrenjem na znanje i odboru podijeljen apsolutorij. Nato predsjednik g. Ivan Lasović u ime svoje i čitavoga odbora daje ostavku s razloga, što je službe radi premješten u Osijek,

FOTO: Z. ZOBUNDŽJA.

GORSKI KOTAR: SMREKOVA DRAGA.

a ostali članovi odbora nisu voljni dalje vršiti svoje dužnosti. Ostavka se prima i nato je izabran jednoglasno novi odbor: predsjednik g. Stjepan Markotić, predstojnik kr. poreznog ureda; tajnik Matija Dolenc, upravitelj gradanske i osnovne škole; blagajnik g. Josip Preglej, kr. porezni oficijal; odbornici: gg. Viktor Ladenhauser, pomoćni učitelj gradanske škole i Gjuro Novosel, posjednik i gostioničar; nadzorni odbor: gg. Budimir Kordić, sreski akcesist, Izidor Goldsmid, trgovac i Josip Sever ml., posjednik.

Poslije izbora primljen je jednoglasno predlog predsjednika g. Markotića, da se dosadašnjem predsjedniku g. I. Lasloviću zapisnički izrazi hvala, što je podružnicu u Kutini osnovao i kroz godinu dana vrlo uspješno vodio, pa da se predloži središnjici u Zagrebu za začasnoga člana.

Podružnica »Velebit na Sušaku držala je 5. IV. o. g. svoju II. redovitu glavnu skupštinu, u kojoj je izabran ovaj novi odbor: predsjednik g. dr. D. Vitezić, potpredsjednik g. Ivan Rubinčić, tajnik g. Edgar Kühnel, blagajnik g. VI. pl. Rieger; odbornici: gg. dr. Franjo Jelušić i Bruno Afrić. Podružnica je u prošloj godini zasnovala prijeko potrebnu gradnju planinarske kuće na Obruču (1377 m), na istaknutom vrhu primorskog gorja iznad Grobničkog polja i u blizini glasovitog krškog prodora Pakleni. Sada skuplja novčana sredstva za nabavu materijala i za gradnju, koju namjerava izvesti buduće godine uz pomoći središnjice i bratskih podružnica. Važnost planinarske kuće na Obruču jasna je svakom našem planinaru. Ona ima da bude ne samo prikladno sklonište planinarima iz bliza i daleka, nego i vidljiv spomenik naše planinarske kulture na medi naše države prema zapadnomu susjedu. Taj momenat neka služi pobudom našim planinarama, da svojski podupru hvale vrijedni pothvat bratske podružnice »Velebit« na Sušaku.

Dvije nove podružnice. U novije se vrijeme planinarstvo lijepo razvija u pitomoj Moslavini i na podnožju slavonskih planina: Psunji, Krndije i Papuka. U Bjelovaru i Kutini postoje već dvije godine agilne podružnice, koje su okupile lijep broj članova, pa revno priređuju zajedničke izlete, društvene sastanke i zabave. Planinarske su podružnice osnovane u Orahovici i u Pakracu, a nedavno su središnjici HPD javili planinarski drugovi iz Novske i Ludine, da žele u tim mjestima osnovati podružnice, pa su zatražili pravila, naputak za osnutak i sve potrebne obavijesti. Središnjica im je sve potrebno poslala i s veseljem

pozdravila nove planinarske drugove u Novskoj i Ludini.

Razvitak planinarstva u Moslavini i na podnožju slavonskih gora neka služi pobudom našim planinarima, da što češće zalaze u tamošnje gore, koje doduše ne pružaju impozantnih prizora visokih Alpa, ali obiluju prirodnim krasotama i vrlo su podesne za pitomu turistiku. Tako glavna gora Slavonije, Psunj kod Novske, samo je oko pedeset metara niža od naše Medvednice, a Papuk nije znatno niži. Sa njihovih vrhova ima krasnih vidika, u njihovim šumama debela hлада, a na obroncima i u zelenim dolinama bogato obilje čarobnih ljepota, te su vrlo zgodne za ljetno plandovanje i pitomo planinarenje. Uz milovidne planine Hrvatskog Zagorja zasluzuju i gore pitome Moslavine i »ravne« Slavonije punu pažnju naših planinara, s tim više, što će odsada svuda u njihovoj okolini nalaziti prijatan prijem i bratski susretaj svojih planinarskih drugova.

Niz predavanja o planinarstvu. Iza uspjelog predavanja u Bjelovaru zaredala su planinarska predavanja s projekcijama u drugim gradovima, gdje se nalaze sjedišta planinarskih podružnica. Drugo predavanje bilo je u subotu na večer 25. IV. o. g. u Ogulinu u velikoj dvorani tamošnjeg kina, koju su školska omladina, članovi tamošnje podružnice i ostalo općinstvo ispunili do posljednjega mjesta. Gosp. dr. J. Poljak, geološki stručnjak i urednik »Hrv. Planinara«, govorio je potanko o karakterističnim oblicima i pojavama krša i uza to pokazivao niz sjajnih slika iz Gorskoga kotara i sa Velebita, što ih je sam snimio na svojim naučnim putovima po tim planinskim krajevima. Vješti planinar i fotograf g. Vjekoslav Cvjetišić, predsjednik podružnice »Sljemenja«, prikazao je najprije nizom svojih vrlo uspješnih dijapožitiva put kroz duboki klanac Velike Paklenice, a onda je uz tumačenje predočio oveći broj krasnih slika sa Triglava, Mangarta i Kamničkih Alpa, da pokaže razliku između visokih snježnih Alpa i naših pitomih planina. Predavanje je vrlo lijepo uspjelo, i predavačima se živo odobravalo.

Treće predavanje bilo je 6. V. o. g. u Petrinji, i to najprije za škol. omladinu od 6—7.30 navečer i od 8.30—10 sati za članove tamošnje planinarske podružnice i ostalo općinstvo, koji su dupkom napunili veliku predavaonicu i pokazali živo zanimanje za planinarstvo. Predavači su bili isti, koji su sudjelovali kod dosadašnjih predavanja: gg. potpredsjednik Josip Pasarić, dr. Josip Poljak i Vjekoslav Cvjetišić. Predmet predavanja i dija-

pozitivi bili su isti kao i u Bjelovaru i Ogulinu. Uspjeh je bio vrlo povoljan.

Četvrti se predavanje držalo 10. V. o. g. u Karlovcu za članove tamošnje podružnice i ujedno za članove podružnice »Vinica« u Dugojresi. Tamošnji prostrani kino duplek su napunili gledaoci, među kojima je u pretežnoj većini bila školska omladina. Predavali su uz pokazivanje dugog niza dijapositiva o Velebitu i Gorskem kotaru gg. dr. J. Poljak i Josip Pasarić, a kod projekcionog aparata im je pomagao društveni odbornik g. S. Hitztaler. I ovdje je predavanje pobudilo živi mar za naše planine.

Peto predavanje bilo je u subotu 16. V. o. g. u Samoboru u tamošnjem kinu u svratištu g. Kopse »Lavica«. Priredila ga je revna podružnica »Japetić« u oči svečanog otvorenja novoga puta na Oštrac, koji se u narodu u Rudama zove Oštrac. Prostranu dvoranu duplek su napunila omladina, članovi podružnice i ostalo građanstvo samoborsko. Potpredsjednik J. Pasarić je uz pokazivanje dugog niza izvrsnih svjetlih slika, što su ih snimili gg. dr. Josip Poljak, Vjekoslav Cvetišić i Slavko Hitztaler na našim planinama, govorio o Gorskem kotaru, napose o Bijelim Stijenama, Kleku, Risnjaku, Zelenom viru, Bitaraju, Višovici. Osobito su se svidjeli jasne i izrazite slike naših prekrasnih dolomita Bijelih Stijena, vrhova Kleka i Risnjaka. Iza toga je ovećim brojem slika predočio značajne pojave krša i najglavnije vrhunce i gorske prizore na Velebitu i opisao zanimljiv put po dubokom prodoru Velikoj Paklenici. Iza njega je samoborski planinar g. Kleščić po dijapositivima vještoga planinarskog fotografa g. Milana Šenk-a prikazao velik broj prekrasnih ljetnih i zimskih prizora sa pitomih Samoborskih gora. Vanredno su se svidjeli snimci Rudarske drage, Oštrca, Okića, Črneca, Japetića i Lipovca. Predavačima se mnogo povladjivalo.

Pogodnosti naših članova u slovenskim planinarskim kućama. Nedavno je »osredni odbor« SPD u Ljubljani zaključio, da u njegovim kućama uživaju pogodnosti samo oni članovi slavenskih planinarskih društava, koji se iskažu legitimacijom sa slikom, a ova legitimacija mora biti slična le-

gitimacijama SPD. Stoga je isti odbor savjetovao središnjem odboru HPD, da uvede za svoje članove iste legitimacije, pa mu je poslao i uzorak, a obrazložio je taj predlog time, što opskrbnici u slevenskim kućama, koji su priprosti ljudi, njihove legitimacije dobro poznaju a u protivnom slučaju mogu lako nastati neprilike i nesporazumci. Na taj je predlog odbor HPD odgovorio, da legitimacije naših društvenih članova potpuno odgovaraju glavnem njihovom uvjetu, jer su providedne fotografijom, a samo se oblikom, i to najviše bojom, donekle razlikuju od njihovih. Njihovu savjetu, da sada uvede legitimacije posve slične njihovima, ne može odbor udovoljiti, jer je pretežna većina legitimacija već članovima uručena, pa se ne može naknadno tražiti, da ih vrate i zamijene s novima, za koje bi se morao ubirati nov prinos. Uostalom većina naših članova, koji posjećuju ili misle posjećivati slovenske planine, već je dosad bila učlanjena u SPD, a oni rijetki pojedinci, koji su dosad samo s našim društvenim legitimacijama posjećivali njihove planinarske kuće, nisu imali, koliko je odboru poznato, neprilika kod opskrbnika, ako su im bili dostavljeni uzorci naših legitimacija. Isto se opažalo i kod članova »Kluba čehoslovačkih turista«, kojih se legitimacije još više od naših razlikuju od legitimacija SPD. — Osredni odbor SPD je te razloge uvážio i dopisom od 2. V. o. g. priopćio, da će članovi HPD još za ovu godinu uživati na osnovi naših društvenih legitimacija sa fotografijom iste pogodnosti, kao i članovi SPD; a ujedno je pozvao članove našega društva, da u velikom broju pristupe kao članovi k SPD, jer odbor ima za uzdržavanje svojih kuća ogromne izdatke, pa da se tako opskrbnicima kuća olakša evidencija. Tomu se pozivu bratski pridružuje središnji odbor HPD.

Darovi društvu. Za nadogradnju planinarske kuće na Slijemu darovali su društvu: D 200 (dvjesti) g. Geno Jambrešić i D 85 (osamdeset pet) g. Dragutin Mlakar, koji je taj iznos sakupio u tu svrhu u škrabici kupaone. — Središnji upravni odbor izriče gg. darovateljima najusrdniju hvalu.

Planinarski izleti.

Uskršnji izlet »Zbora vodja« na južni Velebit. Mnogobrojna predavanja, lijepi opisi i još krasnije fotografije u našem »Hrv. Planinaru« o Velebitu pobudile su naše zanimanje za tu do sada rijetko posjećivanu najveću našu planinu, pa smo odlučili, da na Uskrs pokušamo uspeti se na koji njen vrhunac. U petak (dne 10. IV. o. g.) odvezli smo se nas 8 drugova i jedna družica planinarskim ličkim vlakom do Metka. Putem su nam se već iz vlaka pružali krasni vidici na okolišne planine, a u blizini Perušića otvorio nam se je pogled na pojedine snježne vrhunce južnog Velebita: Počiteljski vrh, Visočicu, Badanj u magli i Vaganski vrh. U 7.30 stigosmo u Medak i odmah nastavismo put prema planini. Prva $\frac{1}{4}$ sata vodio nas je put ravnicom, a zatim je započeo uspon klanjem između Badnja i Vaganskog vrha a u pravcu prema Dōcima. Tik pred ulazom u klanac zamijetimo gore prema Vagan. vrhu crkvicu Sv. Ivana na visini od 1.017 m. Vrijeme je bilo povoljno, pače i sunčane zrake prodirahu katkad kroz oblake. Međutim za daljeg uspona nastala je prilična sparina. Nakon $2\frac{1}{2}$ sata uspona otvorio nam se je sa Marasovih Dolaca vidik na strmeniti Badanj, sav u snijegu i obasjan zlatnim sunčanim tracima. Naš fotograf odluči snimiti taj divni prizor. Još nije ni namestio aparat, kad li se nadvije jedan oblak u tren sakrije Badanj a nas nenadano obaspe tuča uz prasak grmljavine. Po kiši nastavismo dalje uspinjanje otešano dubokim snijegom, na sreću otvrdnulim, sve do sedla pod Badnjem. Ovdje na kiši i hladnom vjetru brzo malo založimo i odmah nastavimo uspon na sam vrh Badnja (1.639 m). Nažalost tamni oblaci, koji su dolazili s juga, priječili su nam dalji pogled osim na mahove prema okolišnim vrhuncima: na Badanjski vrh, Visočicu, Kozjak, Višerujnu, Vaganski vrh i Štirovac.

Vrativši se na sedlo nastavismo po očajnoj kiši i dubokom snijegu put prema Docima i Velikoj Paklenici. Na Docima kazivala nam je hrpa kamenja mjesto, gdje ljeti čobani grade svoje stanice, a desno od puta na kamenu zamijetili smo inicijale H. P. D. iz god. 1911. sa oznakom visine Dolaca i trajanja uspona na Badanj.

Nevrijeme sililo nas je da bez stanke produžimo put, dok nam se na kraju Dolaca ne otvoril vidik prema divlje romantičnoj Vel. Paklenici, koja nam se je ukazala zavita u sive oblačine pune kiše, ne dopuštajući nam dalji pogled na more. Oko 4.30 sati popodne nakon neprestanog silaženja stigli smo do nekadanje lugarske kuće, od

koje je sada cito samo betonski krov. Odahnusmo malo, a zatim udjosmo u samu Vel. Paklenicu. Vrletne pećine, uski i duboki klanci, česti prelazi preko nabujalog potoka, kiša, gromade pećina u veličini kuća, koje zatravljaju klanac, pa ih valja obilaziti, šum slapova, graktanje vrana, grmljavina, sve se je to redalo uz najrazličitije varijante skoro svakih stotinu koraka i stvaralo utisak, kao da se zaista nalazimo u paklu. Ti su nas divovski prizori, prema priznanju svih učesnika, odštetili i za 7 sati kiše. Naskoro se Paklenica raširi i mi opazimo more, a malo zatim u 7 sati naveče stigosmo nakon 11-satnog napora u Starigrad.

Prenoćili smo u čistom hotelu, a drugi dan uputisemo se cestom uz morskou obalu preko Selina, čas po kiši, čas po suncu, do Jesenice, kamo stigosmo oko 3 sata poslije podne. Put je bio vrlo zanimiv, s lijeva Velebit sa Vel. i Malom Paklenicom, Vaganskim vrhom i sv. Brdom, kojih su se vrhunci katkad vidjevali kroz oblake, a s desna Ravnii Kotari i divno Jadransko more, nad koje su se nadvili tmasti oblaci. U Jesenici su nas seljaci bratski dočekali, redale su se zdravice i govor. U tom društvu naidjosmo na Matu Nekića, krčmara u Podprškoj lokvi, kamo smo mi još istoga dana kanili stići. Nakon kratkog odmora podjosmo za Matom jednim oštrim prečacem prema cesti, koja se od Obrovea preko Malog Halana vije u Hrvatsku. Iza dva sata uspinjanja pružio nam se je sa kote 611 m divan pogled na magleno more nad Dalmacijom, a s druge strane u sutonu pogled na sablasne Tulove grede i okolišne vrhunce. U tami stigosmo preko Podpraga do Matine krčme. Noćili smo u podrumu na slamu, koju nam je jedan seljak iz Jesenice od svoje volje donio sa cisterne na Podpragu.

Cijelo slijedeće jutro bilo je posvećeno Tulovim gredama. Pravi kontrast Paklenici. Tamo duroke gudure, a ovdje šiljati, glatki, bijeli tornjevi, kao straža na prelazu iz Dalmacije u Hrvatsku. Većina drugova uspela se je na sam vrh Tulovih greda (1.127 m), dok su ih preostala trojica prešla uzduž i poprijeko, diveći se najrazličitijim oblicima čudesnih greda. Vidik je bio krasan: Dalmacija kao na dlanu, Zadar, otoci, na istoku bjelasala se je Dinara i Promina, a prema sjevero-zapadu jasno se je vidjelo Sv. Brdo u snježnom ruhu. Poslije podne vraćali smo se isprva cestom do Malog Halana, a tada prečacem kroz lijepu šumu na hrvatskoj strani do Lovinca, kamo smo stigli u 5 sati poslije podne.

Tom prilikom dužnost nam je spomenuti nadave prijazan i gostoljubiv doček u Jesenici, te kod Mate Nekića, sina »Velebitskog kralja« u Podprškoj lokvi i susretljivost gosp. glavara stanice Lovinac, koji nam je pjesmom i svirkom skratio vrijeme do odlaska vlaka.

J. Paravić.

Sa skijama na Mojstrovki (2.332 m). Tko bi slutio, da se u gorskom lancu među divljim Jalovcem i sjevero-istočnim izdancima Triglavove trupine nalazi vrlo zgodan vrhunac za skije? To je Mojstrovka nad Erjavčevom kućom. Na tom vrhu nema nesavladivih zapreka za skijaša i što više, s njega se može izvesti neprekidan i zanimljiv spust od 1000 m. O tom sam se uvjerio sa drugovima, drom Mayerom i Bondijem, kada smo 29. III. ove godine u rano jutro iz kuće na Gozdu, u kojoj smo prenoćili, izveli uspon na skijama na tu sjajnu glavicu. Oko 7.30 privezasmo skije na noge i po posve novom snijegu krenusmo prema sljemenu Vršića, kamo smo stigli nakon jednog sata, a onda prijedjemo u veliku uvalu ispod Mojstrovke, po rubu koje s desne strane vodi običan ljetni put. Odlučisemo da ćemo se uspinjati po toj uvali, jer put uz desne strmine ne bi nam bio nimalo ugodan. Magla je postajala sve gušća, pa smo nastavili penjanje, a da nismo točno znali pravca. Bilo nam je jasno samo to, da se moramo najmanje 300 metara popeti, da onda uzduž stijena stignemo u škrbinu na južnom grebenu Mojstrovke. Od sljemena do ovog mjesta trajao je uspon jedan sat, pa kako smo se po našem računu imali penjati još poprilići 3 sata, nismo se nimalo čudili, što na desnoj strani još ne vidimo stijenu. Stoga smo se stali dizati u sve strmijim zavojima, da što prije stignemo do pećinā, u bližini kojih je opasnost od usova (lavina) kud i kamo manja, nego na prostoj strmini. U taj se čas zaustavi Bondy, koji je upravo bio prvi, pred jednom oko 30 m udaljenom stijenom. Ali to nije bila stijena, koju smo u pravcu našega uspona očekivali, već lijevi medjašni greben kršlja, na podnožje kojega smo stigli. Tako smo na svoje nimalo čudo nabasali na neočekivanu zapreku, pa smo stali vijećati, ne bismo li zakrenuli daleko na desno. Uto se na čas razbijje magla, i mi se odmah uvjerimo, da stojimo jedva 50 m ispod škrbine. Nastavimo penjanje u strmim zavojima i nakon uspona od dva i pol sata stignemo pred izbočinu snježne strehe na grebenu, koja nam ipak nije zapriječila uspon na škrbinu. Svi smo prije uspon držali mnogo težim i sada nismo više sum-

njali, da ćemo na skijama stići na vrh Mojstrovke. No nakon par koraka bili smo drugoga mnijenja, jer smo našli na više zapreka, koje bismo morali svladati. Tako je vjetar sa puta po grebenu otrešao snijeg, pa su se skije mogle samo teško hvatati i pomicati naprijed; nadalje pred nama je stajala ograda od žica iz ratnog vremena, a iza ledja je bila spomenuta snježna streha, preko koje je valjalo okomito proći preko 50 metara do uzlazne škrbine. Bila je opasnost, da nam se skije oskliznu i da se sunovratimo u ponor. Stoga odlučimo, da skinemo skije i da tražimo drugi pravac puta. Najprije se debro okrijepimo i pod vodstvom našega prvaka g. dra. Mayera udjemo u veliku uvalu, što se stere na jugozapadnoj strani ispod vrška Mojstrovke, a kojom vodi spojni put na Jalovec. Međutim se razmakla magla, pa mogosmo razgledati pravac našega puta. Po toj uvali brzo smo napredovali i oko podne ugledasmo od snijega posve ogoljenu glavicu Mojstrovke, na koju smo stigli nakon petsatnog penjanja. Sa vrha je prema dolini Pišence visjela sjajna snježna streha. Obzorje još nije bilo posve čisto, pa smo mogli promatrati samo najbližu okolinu: Jalovec, Mangart i Prisojnik. Upisasmo svoja imena u knjigu i uvjerimo se, da ove zime još nitko nije bio na vrhu Mojstrovke, premda uspon na skijama ne zadaje osobitih poteškoća.

Sa vrha se spustisemo niz uzlaznu uvalu po prhkom snijegu. Kod prelaza preko škrbine pod Mojstrovkom bili smo odlučili, da ne ćemo silaziti pravcem uzlaza, već da ćemo se na skijama edsanjkati po velikoj uvali, što se spušta s vrha Mojstrovke, i to sve do ceste, štono vodi u Trentu. U toj uvali nema nikakve zapreke za skijaša, a duga je preko 800 m. Letjeli smo poput strijele i pravili sjajne zavoje. Za tri četvrteta sata stigosmo na cestu prema Trenti, po kojoj smo se za isto toliko vremena uspeli na sljeme Vršića. Sunce je pripicalo kao u kolovozu, pa su se moja dva druga posve razgalila, kao da se nalaze na morskem kupanju. Drug Bondy se putem u tom lakovom kostimu strovalio u snježnu jamu, iz koje se prilično ohladjen iskopao tek nakon nekoliko minuta. Uostalom skijaš obično bolje pamti tajne negzode nego svoje. Kod kuće smo još jedan sat sjedili na suncu, a onda se po snijegom pokritoj cesti za pola sata na skijama odsanjkasmo u Kranjsku Goru. Time je završio prvi uspjeli izlet sa skijama u ovoj zimi, koja je za naše skijaše bila vrlo nepovoljna.

Friedländer.

Planinarske vijesti.

ORGANIZACIJA I RAZVOJ ČEHOSLOVAČKOG PLANINARSTVA.

Boraveći mjeseca veljače ove godine u Pragu imao sam prilike upoznati se s organizacijom i radom KČST. Nužne podatke i razjašnjenja vrlo pripravno mi je dao ministerijalni savjetnik Juraj St. *Guth-Jarkovsky* kao predsjednik Kluba i ostali funkcijonari.

Ukratko će ocrati samu organizaciju društva. Društvo nosi ime »Klub čehoslovenskih turista«, a sjedište mu je u Pragu. Društvo je ne-političko, a svrha mu je širiti poznavanje svega područja čehoslovačke republike, brinuti se za pohadjanje i putovanje, sklapati veze sa sličnim organizacijama, naročito slavenskim, potpomagati putovanja i turistički sport uopće (skijanje, rodlanje, klizanje i t. d.) U tu svrhu Klub osniva i uređuje sekcije, koje opet spaja u župe.

Upravu Kluba sačinjava a) glavna skupština i b) središnje zastupstvo i odbor. Redovita glavna skupština održava se koncem gradanske godine. Izvanredna glavna skupština drži se prema tome, kako to interesi društva zahtijevaju. Glasovanje na glavnoj skupštini obavlja se putem delegata. Ako se glavna skupština ne sastane u određeni sat, tada se ista obdržava pol sata kasnije bez obzira, koliko je sekcija zastupano.

Osim drugih poslova na glavnoj skupštini bira se odbor Kluba, koji se sastoji od predsjednika i 3 potpredsjednika na 3 godine. Predsjednik i barem 2 potpredsjednika moraju stalno boraviti u Pragu. Nadalje se biraju drugi članovi odbora do broja 15 i to kod redovitih izbora na tri godine, a kod dopunidbenih izbora na kraće vrijeme. Zatim 5 zamjenika na 1 godinu i 3 člana nadzornoga odbora te 2 zamjenika isto na 1 godinu.

Središnje zastupstvo i odbor brine se, da se turistika u čsl. republici vodi po jedinstvenom svršishodnom planu tako, da se može sve bolje i savršenije razvijati. Nadalje imade središnje zastupstvo i odbor sekcijama i župama davati savjete i pomoć kod njihovih poduzeća, nastojati, da se župe i sekcije međusobno slažu te konačno voditi administrativu, koja se tiče čitavoga Kluba.

Središnji se odbor sastoji od predsjednika, 3 potpredsjednika, 15 članova i 5 zamjenika izabranih u glavnoj skupštini. Središnje zastupstvo pak čini osim čitavoga odbora

još i zbor zastupnika, izaslanih od župa, koje su u Klubu udružene. Svaka župa izašlje po jednoga zastupnika.

Sekcije Kluba čsl. turista (kao naše podružnice) stvaraju se na temelju pravila Kluba i posebnih pravila sekcijs, odobrenih od središnjeg zastupstva, u bilo kojem mjestu čsl. republike, a i u tudini, ako ih dotična država odobri.

Svaka novoosnovana sekcija mora imati najmanje 20 članova. Sekcija imade svoj odbor, što ga bira glavna skupština sekcijs. Članovi sekcijs mogu sa odobrenjem odbora unutar sekcijs sastaviti pododbore (zabavni, izletni, skijaški i t. d.).

Ako zaključi odbor sekcijs, može se u sekcijs primati na molbu svojih zakonitih zastupnika i pod m l a d a k t. j. mladež od 10.—18. godina.

Više sekcijs spaja se u župe, a u svrhu uspješnoga provadanja zajedničkoga rada na polju turističkom. Zapravo svaka sekcija mora biti članom jedne župe; samo u takovim krajevima, gdje pojedina samotna sekcija nema zajedničkih interesa sa sekcijsima udaljenijima, može se od toga načela odustati, dok se prilike ne promijene. Jedna i ista sekcija može biti istodobno udružena i u dvije susjedne župe, u koliko ju zajednički rad na obje upućuje.

To bi bila u glavnim potezima organizacija Kluba. A sad će da se osvrnem na njegov rad.

KČST prije rata u čitavoj Češkoj brojio je od prilike 5000 članova, a imao je 50 sekcijs. Poslije prevrata Klub je stao grozničavo raditi, da dostigne ono, što je bilo na polju turističke zanemareno poradi nepovoljnih prilika. Klub se je naročito bacio na djelatnost gradevnu i označivanje putova. Posao je zahtijevao velikih materijalnih žrtava, ali požrtvovanost članova i subvencija države u velike pridonješe oživotvoreni nastojanja i ciljeva KČST. Broj članova je porastao nakon prevrata na preko 40.000, udruženih u blizu 250 sekcijs.

Klub je, naročito od g. 1922. dalje, o z n a č i o po republici preko 20.000 km turističkih putova, i z v j e s i o na tisuće orientacionih ploča, mapa i t. d., aug. 1923. sagradio je Klub 14 turističkih kuća po Češkoj i Slovačkoj, zatim se bacio na pravljenje i uređivanje putova i staza te z a š t i t u historičkih spomenika. Na Gerlachu, najvišoj gori u čsl. republici, istaknuta je od lima načinjena zastava u visini od 2263 m.

Klub je na svim kolodvorima u zemlji postavio reklame i orientacije, drži bez-

broj predavanja, koncerata, zabava, društvenih večeri. Sve to u korist turistike, pa te priredbe Klubu donose znatan dohodak.

U g. 1923. bilo je izvedeno izleta 1160 poludnevnih, 1120 cijelodnevnih, 430 od nekoliko dana.

Klub priređuje izložbe, a i učestvuje na mnogim izložbama. U Strassbourgu je na izložbi za svoje dijagrame o radu oko uzgoja tijela, za publikacije i t. d. dobio diplomu d' honneur. Klub svojim informativnim i propagandističkim radom privlači u zemlju mnoštvo stranaca. Živo goji i podupire sve vrsti zimskog športa, intervencijom kod željezničkih ravnateljstva uspješno udešava povoljni željeznički sacbračaj za turističke svrhe, izdaje mnoštvo publikacija, razglednica, drži u najmu neke kuće i restauracije, a u svoj vlastiti imetak ubraja 25 kuća i koliba, preko 10 piramida, brojne historijske gradine, paviljone, gostionice, posjede i sl. Unutar Kluba su osnovani: gradevni fond, putni fond, zbirka za božićno drvce. Sve to iskazuje vrlo lijepe svote.

Živ je međunarodni sacbračaj Kluba sa inozemnim turističkim društvima i savezima, a isto tako i sa ostalim udruženjima. Sve se poslovanje u kancelarijama Kluba vodi strogo u trgovackom smislu točno i precizno.

Kako vidimo, rad je Kluba svestran i velik, ali je uspjeh znatan. Pa zato je taj rad vrijedan i naslijedovanja.

Za taj veliki i opsežan rad Klub treba vrlo mnogo novaca. Do novaca dolazi društvo članarinom članova i podmlatka, dobitkom od izdanih publikacija i sl., dobrovoljnim sabiranjem, dohotkom od predavanja, zabava i sl. i konačno darovima i subvencijama različnim.

Samo se sobom razumije, da su ti dohoci vrlo veliki, jer inače društvo ne bi moglo razviti toliku djelatnost i s takovim uspjehom.

Društvo daje subvenciju država, a obilno ga daruju trgovci, industrijalci, banke i druga tečevna društva i kulturne institucije, dok podmladak marljivo međusobno u školama sakuplja prinose i daje ih Klubu.

U Čehoslovačkoj svi žitelji smatraju svojom patriotskom dužnosti podupirati razvoj turistike, pa zato i može Klub čehoslovačkih turista napredovati i izvršavati svoju prosvjetnu misiju: upoznavati domaći i strani svijet s ljepotama Čehoslovačke.

Naročito mu je zahvalna zadaća u Slovačkoj, gdje su prekrasne Visoke Tatre. Za madžarske vladavine nisu Madžari dopuštali Slo-

vacima, da osnivaju turističke organizacije, pa su tamo djelovala jedino njemačko-madžarska društva i to samo na nekim mjestima. KCST broji danas u Slovačkoj 43 sekcije, udružene u 5 župa sa preko 4400 članova. Klub je dao označiti Visoke Tatre, Slovački raj, Male Karpati, Malu Fatru, južni dio Oravske Magure i t. d. U svemu je označeno 3000 km putova u Slovačkoj.

I. Laslović.

Markiran put na Klek. — Na 26. travnja o. g. upriličila je središnjica hrv. planinarskog društva iz Zagreba zajednički izlet na Klek kod Ogulina. Tom prilikom su dva člana društva Konrad Egi i Vjekoslav Cvetišić markirali put na Klek, čime je udovoljeno davnoj želji planinara, koji polaze u svako doba godine na Klek, a omogućeno je pojedincima i početnicima, da se bez bojazni da zauzimaju, usponu tom markacijom najkraćim i ne baš napornim putem na sam vrh Kleka.

Markacija počinje od kamenoga Molinarijeva mosta preko Dobre, koji je od Ogulina udaljen kojih 30 časaka hoda, te vodi kroz Puškarić selo na Javornik, spušta se na cestu, koja vodi u Jasenak, te od nje zakreće na nogostup u ljeskovini i branjevini na sedlo Ostrovicu, a odavde preko livada pod Klek uzbrdo na samo njegovo bilo, kojim dalje vodi izdjelani put kraj špilje i nakapnice pod sjevero zapadnom stijenom, te uz tu stijenu na sam vrh. — Ovom markacijom dodje srednje izvježbani planinar iz Ogulina na vrh Kleka za $3\frac{1}{2}$ sata polaganoga hoda.

Ovom prilikom želimo upozoriti članove i poslužnike, da svakako budno paze na to, da putove ne markiraju osobe, kojima pristup u goru nije dobro poznat i koji ne poznaju putove na dotični vrh u raznim vremenskim prilikama. Svakako se moraju osuditi pokušaji nezvanih pojedinaca, koji po prvi put dolaze na dotični brijež i vukući sobom crveni trag boje, zalutaju ili su prisiljeni da po šumi i kamenju traverziraju put, kako se to na nekim mjestima očeva pod Klekom od stare već izbliglije markacije, na koju se planinari kod polaska na Klek neka više ne obaziru.

C.

Planinarski put od Rudopolja do Plitvice. Troškom Društva za uređenje i poljepšanje Plitvičkih Jezera i HPD središnjice u Zagrebu ima se doskora na stanici Rudopolja, odakle vodi šumom planinarski put na Plitvička jezera, staviti velika ploča, na kojoj bi bio urisan taj put i njegova duljina do hotela Plitvice na Jezerima.

Vijesti iz S. P. D. Dne 15. II. o. g. obdržalo je SPD u Ljubljani zbor delegata središnjice

i podružnica. Prisustvovali su uz članove osrednjeg odbora izaslanici Kranjske, Jeseniške, Posavske, Savinjske, Mariborske, Podravske i Mislinjske podružnice, a odjelak Minist. trgovine i industrije zastupao je Badjura. Većina delegata iznalača podatke o pohodu pojedinih dijelova slov. Alpa, kao o raznim potrebljama i popravcima putova, markacija i kuća. Delegat Jeseniške podružnice g. Velepič iznalača kako se seljaci tamnošnjih krajeva neprestano tuže, da im planinari prave velike štete po livadama čupajući narcise, pa je radi tog napeto stanje između planinara i seljaka. Upozorujemo naše planinare, koji polaze na vrhove jeseniške podružnice, da uzmju u obzir ovaj odnos, pa da se kane bezrazložnog čupanja narcisa i time oštećivanja tudeg vlasništva.

Iza toga je slijedio izbor povjerenika za vrijeme od tri godine pa su izabrana slijedeća gg.: M. Pretner, A. Spende, A. Pučnik, P. Glaser, L. Stiasny i dr. J. Tičar, a za namjesnike g. F. Knaver i prof. Potočnik.

Osim toga obdržala je Podravska podružnica svoj redovni zbor dne 6. marta 1925. u Smolniku; Savinjska podružnica dne 14. IV. u prostorijama Narodnog Doma u Celju, gdje su primljeni razni prijedlozi samoupravne i gospodarske naravi.

Slovensko Lovsko Društvo upozorava sve planinare, da na putovima kroz lovišta nije dozvoljeno voditi lovačke pse, jer svaki lovac ima pravo po zakenu takova psa ustrijeliti. Tko želi psa sobom voditi, ima ga držati na uzici.

Vodnik po Sloveniji. — Vljudno prosim vse znane in neznane mi rodoljube po mestih in podeželi, ki bi hoteli kaj prispevati oz. sodelovati pri izpopolnjevanju mojih vodnikov *Slovenija* (Vodič kroz Jugoslov. alpe 1922.) in *Pohorje* (1925.), da mi blagovoljno vposlati svoje naslove. Vsak sotrudnik prejme potem po 1 list iz omenjenih vodnikov za dotični kraj ali izlet, ki ga dobro pozna in tiskano navodilo, kako naj se popravlja, da bo vse delo enotno in pravilno popravljeno ter bodo vodniki v novih izdajah vsestranko izpopolnjeni v splošno korist vseh potnikov.

Rud. Badjura,

Ljubljana, Marmontova ul. 18

† **Anton Hlébanja**, zvan po domaćem **Luksov Ton** poznati triglavski vodič rođen 9. I. 1897. u Mojstrani nastradao je životom dne 27. VII. 1924. Zagonetna njegova smrt u carstvu Triglava i opet je jedan slučaj tajanstvenosti gordoga Triglava i njegove moći. Još 25. VII. vodio je Ton predsjednika S. Posavske podružnice iz Vrata po Bambergovom putu na Kredaricu, a odavde u Aleksandrov Dom, odakle se je vratio natrag na Kredaricu i dalje na Staničevu kuću. Na ovu potonu došlo je i jedno manje društvo iz Mojstrane, s kojima je Ton sprveo u razgovoru i pjesmi ugodno večer. Najednom je Ton htio kući, ali kako se je vani pripravljalo veliko nevrijeme, nije ga društvo htjelo pustiti, i na nagovaranja Ton im je obećao, da će do jutra ostati u kući. Međutim se je nevrijeme spustilo uz jaku grmljavinu svom snagom tako, da se je cijela kuća tresla poput trstike. Oko ponoći su čuli planinari kako se vrata od veže otvaraju i zatvaraju, pa misleći, da su nadošli planinari, nisu se mnogo brinuli. Ujutro rano potražiše Tona, ali njega ne bijaše više u kući. Mojstransko se društvo nato uputilo na Aleksandrov Dom, i sišavši niz strminu, nadoše pod stepenicom ispod kapelice golo truplo nesretnega Tona, koji je ovako tragičnim načinom svršio u zagrljaju Triglavskog gorosta s a. Slava Tonu! (Sl. Pl. Vesnik, št. 5. G. XXV.).

Spomenik pobjediteljima Matterhorna. U Zermatu u Švajcarskoj imao bi u degledno vrijeme biti podignut spomenik čuvenom engleskom planinaru Edwardu Whimperu, koji se je dne 13. srpnja 1865. prvi uspeo na Matterhorn. Taj spomenik velikom planinaru sjećat će također i na jednu najmisterioznijih planinarskih afera, što ih je kronika uopće zabilježila. Radi se tu naime o misterioznoj katastrofi, kod koje su zaglavili Whimperovi pratnici lord Douglas, Charles Hudson i dva planinarska provodiča. Nikad se nije moglo ustanoviti, da li se uže, koje je vezalo planinare na usponu, samo prekinulo ili ga je netko prerezao. Pričale se kojekakve stvari, dapače i to, da je Whimper sam rimuo sveje pratioce u ponor, da sam stekne slavu pobjednika Matterhorna. Istina pak o toj stvari vjerojatno će ostati za navijek sakrivena.

Planinarska literatura.

R. Badjura: Pohorje, praktičen vodnik po Podravju. — Ljubljana 1924. — Sa 2 karte, 1 tlocotom i 19 slika. — Cijena 40 Din.

Nakon poznatoga vodiča po slovenskim Alpama, daje eto g. Badjura isto tako vršnu obradbu štajerskoga Pohorja i okoline. Ta knjižica točno izvršuje zadaću, što joj je autor namijenio, da naime bude priručnim praktičnim vodičem. Jasna i pregledna razdoba materijala, pregnantni stil i točnost, što ipak ne prelazi u opetovanje ni u suhoparnu pedanteriju, glavne su oznake ovog najnovijega čeda g. Badjure. Knjiga je radjena istom metodom, kojom i Alpe tako, da topografskom dijelu prethodi općeniti opis obradenoga kraja, informativan, a ne preobilan. Uz obična objašnjenja, pa turističke i planinarske napomene, navedena je kratko geološka skica, ukratko opisan lov, a naročito naglašen zimski sport, kojemu je Pohorje, više od ostalih naših krajeva, prava domena. Dobar teren, gdje prevladaju prostrane košanice i laki slazovi, vrlo povoljne snježne prilike, kao i blizina željeznice, uslovi su, da će se u Pohorju moći izvanredno razviti zimsko planinarenje, sa svojim pomoćnim sredstvom, skijanjem, tom najljepšom vrsti zimskoga sporta. Bilo bi veoma uputno, da Jugoslovenski zimskosportski savez uvaži neke napomene g. pisca, što se tiče opskrbe planinarskih kuća zimi, jer je g. Badjura bez sumnje najpozvaniji, da daje svoj stručni savjet.

Ali uza sve te dobre strane vodič gosp. Badjure ima još jednu vrlinu, koja toj knjižici daje pravu vrijednost i koja je čini dragim pratiocem kroz šumovito, pitomo Pohorje. Na svakoj gotovo stranici, ali diskretno i bez nametljivosti, izbjija ve-

lika ljubav, kojom je djelo radeno, ljubav prema samom radu, kao prema narodu i kraju, što nam ga pisac predočuje. Bez pretjeranoga šovinizma, ali i bez mlake, beskrvne blaziranosti današnjega svijeta, a s mnogo iskrenosti i odanosti, upozorava pisac na opasnost, što ovom vrijednom narodu i njegovoj lijepoj postojbini prijeti od »kulturne« najeze tuge elementa. Dokle se njemacki gosti udobno smještaju u čistim i prijaznim štajerskim naseljima, došte naši »patriote« odlaze da novac, zaslужen u domovini, troše na tudim rivijerama u »svjetskim sastajalištima — — — ». Zato i ne treba da tražimo drugoga krvca osim sebe samih, što i izvan političkih granica naše države živi još mnogo našega naroda. A jednostavne i iskrene riječi izvrsnoga čovjeka i dobrega planinara daju djelu draž i toplotu i uvjeravaju, da ta knjižica, u kojoj je skupljeno toliko i mučnoga i strpljivoga rada i uloženo toliko truda, što ga laičko oko ni ne zapaža, da je ta knjižica radena zbog ljubavi prema vedrom i radosnom životu putnika-planinara, i zbog želje, da što više našega svijeta, naročito mladeži, upozna taj život u pravome smislu, u svoj jednostavnoj i tihoj veličini.

Treba još da spomenem, da je knjizi dodana izvrsna karta Podravja (u mjerilu 1 : 200.000), što ju je poznatom preciznošću i solidnošću izradio sam autor, a koja diže knjizi vrijednost kompletнoga vodiča. Originalna je zamisao ukraš knjige ukušnim, stilski jednostavnim crtežima g. Vokača, što oživljuju stranice knjige, kad ih čovjek prelistava kod kuće, daleko od zelenih pohorskih lugova.

B. G.

Planinari! širite svoje glasilo ,Hrvatski Planinar'

SADRŽAJ: Dr. I. Krajač: Monte Rosa. — Zv. Zobundžija: Uspon na vrh Vel. Risnjaka zapadnom stijenom. — M. Hlava: Dojmovi sa Kočne u Savinjskim ili Kamničkim Alpama (2539 m). — Naše slike. (Str. 83.). — Društvene vijesti. (Str. 83.). — Planinarski izleti. (Str. 87.). — Planinarske vijesti. (Str. 89.). — Planinarska literatura. (Str. 92.).

Izdaje »Hrvatsko Planinarsko Društvo« u nakladi »Nakladne zadruge Hrv. Planinara« u Zagrebu.
Odgovorni urednik: prof. dr. Josip Poljak.

Tisk: Nadbiskupske tiskare u Zagrebu.